

Uloga roditelja u igri djeteta

Pušak, Helena

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:404481>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-07**

FILOZOFSKI FAKULTET
SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Dvopredmetni diplomski studij sociologije i pedagogije

Helena Pušak

Uloga roditelja u igri djeteta

Diplomski rad

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marija Sablić

Osijek, 2022.

Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku
Filozofski fakultet Osijek
Odsjek za pedagogiju
Dvopredmetni diplomski studij sociologije i pedagogije

Helena Pušak

Uloga roditelja u igri djeteta

Diplomski rad

Znanstveno područje društvenih znanosti, polje pedagogija, grana rana i
predškolska pedagogija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Marija Sablić

Osijek, 2022.

Prilog: Izjava o akademskoj čestitosti i o suglasnosti za javno objavljivanje

Obveza je studenta da donju Izjavu vlastoručno potpiše i umetne kao treću stranicu završnoga, odnosno diplomskog rada.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napisao/napisala te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s navođenjem izvora odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan/suglasna da Filozofski fakultet u Osijeku trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta u Osijeku, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, 30. 6. 2022.

Helena Puriak, 0122226153

Ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

Igra se može opisati kao potpuno prirodna, slobodna, spontana, stvaralačka, ali i razvojno važna aktivnost u životu djeteta. Bez igre ne bi bilo adekvatnog tjelesnog, intelektualnog, društvenog i emocionalnog razvoja. U najranijim godinama dijete pokazuje znakove za igru, a roditelj je glavni čimbenik koji može pomoći u njezinom kvalitetnom razvoju kod djeteta. Igra, rad i učenje se u djetinjstvu međusobno preklapaju. U 21. stoljeću se primjećuju promjene u dječjoj igri, koja se iz nestrukturirane, slobodne i inicirane od strane djeteta, pretvorila u strukturiranu igru, igru s obrazovnim elementima i igru sa svrhom pripreme za obrazovanje. Većina odraslih je danas pretrpana obvezama i poslovima te se rijetko odlučuju odvojiti vrijeme na igru. Djeca provode sve manje vremena na otvorenome, a često se javlja i pretilost kod djece, različiti psihički poremećaji i pretrpanost igračkama koje ometaju razvoj dječje mašte. Odrasli odlučuju kakvu obitelj i odgoj žele imati stoga je važno da brinu i za kvalitetu dječje igre. Odrasli mogu poticati igru na način da pokažu zanimanje za dječju igru, da osiguraju prostorne i materijalne uvjete za igru, da prate kako se dijete igra i koje razvojne potrebe ima, da reagiraju kada dijete treba pomoć te najosnovnije da smatraju igru važnom. Cilj rada je ispitati stavove roditelja o igri djeteta s obzirom na određena sociodemografska obilježja. Istraživanje je provedeno u lipnju 2022. godine na uzorku od 62 roditelja učenika prvih i drugih razreda osnovnih škola s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Za prikupljanje podataka korišten je prilagođeni anketni upitnik o stavovima roditelja prema dječjoj igri. Rezultati istraživanja su pokazali da roditelji imaju pozitivan stav prema dječjoj igri te da ju smatraju važnom. Analizom varijance nisu utvrđene statistički značajne razlike u fokusu na akademske vještine u igri s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika, niti statistički značajne razlike pri uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji i na procjenu materijalnog statusa obitelji.

Ključne riječi: igra, dijete, roditelji, stavovi o igri djeteta

SADRŽAJ

I. UVOD	1
II. TEORIJSKI DIO	2
2.1. O igri djeteta	2
2.1.1. Teorije dječje igre	4
2.1.2. Vrste dječjih igara	6
2.2. Važnost igre za dijete	7
2.3. Socijalizacija djeteta kroz igru	9
2.4. Igra u suvremenom djetinjstvu	11
2.5. Posljedice nedostatka dječje igre	15
2.6. Obitelj i vrijeme za igru	16
2.7. Suvremene promjene u obitelji	19
2.8. Uloga roditelja u igri djeteta	21
III. METODOLOGIJA EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA	25
3.1. Cilj i problem istraživanja	25
3.2. Hipoteze	25
3.3. Instrument	25
3.4. Uzorak	26
3.5. Postupak	26
IV. REZULTATI	27
4.1. Sociodemografski podaci	27
4.2. Deskriptivna statistika odabranih dimenzija ispitivanih varijabli	28
4.3. Rezultati jednosmjerne analize varijance	29
4.3.1. Analiza varijance o važnosti akademskih vještina s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika	29
4.3.2. Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji	31
4.3.3. Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na procjenu materijalnog statusa obitelji	31
V. RASPRAVA	33
VI. ZAKLJUČAK	37
VII. POPIS LITERATURE	39
VIII. PRILOZI	43

I. UVOD

Jedna od razvojno najproduktivnijih aktivnosti ranog djetinjstva je nestrukturirana igra. Kroz igru djeca oponašaju druge, istražuju društvene interakcije, usavršavaju vještine i uključuju se u kreativne procese. Dijete kroz igru ostvaruje ono što mu omogućava njegova razvojna dob, individualne i naslijeđene mogućnosti, kao i njegov prostor i okruženje. Stoga se može zaključiti da dijete, koje se igra i zna se igrati, uči te se stoga može kasnije lakše nositi s životnim problemima i različitim situacijama (Došen Dobud, 2016). U igru su najčešće uključeni i rad i učenje, ali je potrebno paziti da igra ne postane samo učenje (Maleš, Stričević, Marušić, Vodopija, 1991). Ohrabrivanje djeteta na igru, osmišljavanje i vođenje dječje igre važno je za djetetovo samopouzdanje. Korištenjem igračaka dijete razvija motoriku, osjet, koordinirane pokrete i snalaženje u prostoru i vremenu (Rečić, 2007). Dječja igra i igračke pružaju puno mogućnosti za zabavu, učenje i istraživanje. Danas roditelji često zbog obveza ne stignu posvetiti željeno vrijeme djetetu pa čekaju odmor kako bi se tome posvetili (Maleš i sur., 1991). No, o odrasloj osobi, djetetovom skrbniku, ovisi hoće li se dijete s igračkama igrati, hoće li igračka biti ostavljena negdje po strani ili će igračka biti ukras koji se čuva (Rečić, 2007). Zajednička igra s djecom posebno je važna u ranoj i predškolskoj dobi kako bi se izgradilo međusobno povjerenje i bliskost te kako bi se dijete kvalitetno razvilo (Nenadić-Bilan, 2014). Osim što igra potiče cjelokupni razvoj djeteta, igra stvara i pozitivne emocije (Gardašević, 2021). Dijete se igra s obzirom na vlastite sposobnosti, karakter, interese i interakciju s okolinom (Rajić, 2015). Igrati se može na svakom mjestu i u svakom trenutku. Važno je da roditelji uoče kada i gdje je dijete motivirano za igru. Djeci treba jasno, razumljivo društveno okruženje s prijateljima i interakcija od povjerenja s osjećajem zajedništva. Ono se može razviti s dobrim i postojećim kontaktom djeteta i roditelja (Dissing Sandahl, 2019).

U teorijskom dijelu rada su predstavljene osnovne teorijske postavke o dječjoj igri, vrste igara, važnost igre za dijete, istaknuta je i socijalizacijska uloga igre te suvremene promjene u igri djeteta. Opisana je i važnost obitelji i obiteljskog odgoja za igru te utjecaj suvremenih promjena na život u obitelji. U istraživačkom dijelu rada prikazani su rezultati istraživanja stavova roditelja o igri djeteta.

II. TEORIJSKI DIO

2.1. O igri djeteta

Igra je multidimenzionalan koncept čije se značenje mijenja s vremenom, ovisna je o kulturi i kontekstu (Cohen, 2006, prema Fisher, Hirsh-Pasek, Michnick Golinkoff, Glick Gryfe, 2008). Igra se javlja kod razvijenijih vrsta, kod onih koje su sposobne razviti nove obrasce ponašanja. Iako većina autora igru pokušava odvojiti od ostalih vrsta aktivnosti, definicija igre nije jednoznačna te se često opisno određuje jer uključuje veliki broj aktivnosti (Duran, 2003).

Prema Majetić (1978:82 prema Duran, 2003) igra je obilježena divergentnošću, nekompletnošću i neadekvatnošću. U igri je važniji proces od ishoda, u njoj sredstva dominiraju nad ciljevima te ima vlastiti izvor motivacije. Igra oslobađa od napetosti i utječe na razvoj (Duran, 2003). „Uz igru nije vezan nikakav materijalni probitak, njome se ne stječe nikakva korist, ona je proces u kojem se uživa i zato je sama sebi svrhom.“ (Rajić, 2015:605). Nužnost za igranjem je određena biološki, psihološki i socijalno (Klarin, 2017). Težnja za igrom je intrinzična, ona je slobodna i dobrovoljna aktivnost koja uključuje više različitih ponašanja (Klarin, 2017; Dissing Sandahl, 2019; Gardašević, 2021).

Za kvalitetnu igru potrebno je razviti zaigrani mentalni sklop. Ljudi su društvena bića koja su prirodno zaigrana. Doticaj i interakcija s fizičkim svijetom, odnosno igra s ljudima i predmetima iz okoline, su čovjeku potrebni i važni za zdravi razvoj (Dissing Sandahl, 2019). Konvencija o pravima djeteta (1989) pravo na igru smatra jednim od razvojnih prava djeteta. Prema članku 31. Konvencije o pravima djeteta države su dužne osigurati djetetovo „pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu primjerenu njegovoj dobi, kao i na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnostima“ (Konvencija o pravima djeteta, 1989:12). Prema suvremenim pedagoškim teorijama smatra se da je igra kao aktivnost neizostavna u odgojnom procesu te da ju je potrebno oblikovati i usmjeravati s ciljem poboljšanja uspješnosti (Zagorac, 2006). Igra omogućava cjelokupan razvoj djeteta (Dissing Sandahl, 2019; Gardašević, 2021). Igra je sredstvo odgoja, a istovremeno je radost i zabava. Ona potiče razvoj različitih područja ličnosti (Maleš i sur., 1991). Lindon (2001, prema Klarin, 2017) igru definira kao svaku aktivnost koju dijete bira samo, a posljedica je uživanja. Igra kao aktivnost proizlazi iz djetetove potrebe, u njoj se ogleda ono što je djetetu važno (Klarin, 2017). Dijete kroz igru istražuje, stvara nova znanja o sebi i svijetu oko njega, svladava nove vještine. Ono igrom uči o svijetu i životu s drugima, uči reagirati i ponašati se u različitim situacijama (Gardašević,

2021). Dijete kroz igru razvija pojam o sebi i drugima (Rajković, 2013). Najčešće kroz igru djeca uče tako što oponašaju odrasle i svijet oko sebe (Mahmutović, 2013). Osim što igra potiče cjelokupni razvoj djeteta, igra stvara i pozitivne emocije (Gardašević, 2021). Dijete se igra s obzirom na vlastite sposobnosti, karakter, interese i interakciju s okolinom. Dijete najčešće igru ostvaruje u suradnji s drugima, vršnjacima ili odraslima (Rajić, 2015). U igri se interakcija može odvijati između pojedinaca, između pojedinca i ostalih igrača i između različitih grupa (Duran, 2001:117-140, prema Gardašević, 2021). Tijekom igre se slobodno određuju pravila, a nema straha od loših posljedica. Stoga se djetetu kroz igru jačaju samopouzdanje, sigurnost, ali i olakšava nošenje s negativnim emocijama. (Rajić, 2015). Djeca se u igri osjećaju opušteno i sigurno (Petrović-Sočo, 1999).

Dijete ima potrebu za kretanjem i ne može dugo biti mirno, a upravo igra potiče dijete na pokret (Maleš i sur., 1991). Igra se s dobi djeteta mijenja i postaje sve složenija (Duran, 2003). Ona ovisi o individualnim mogućnostima djeteta, interesima i dobi djeteta (Maleš i sur., 1991). Dječja igra se razvija od jednostavnih aktivnosti poput udaranja i bacanja predmeta do simboličke igre i oponašanja svijeta, a već se oko djetetove treće godine razvija igra s vršnjacima (Petrović-Sočo, 1999; Došen Dobud, 2016).

Rajić (2015) u svom istraživanju analizira stavove djece prema igri. Cilj je ispitati kako djeca doživljavaju i interpretiraju igru. U istraživanju je sudjelovalo 208 djece, 107 je bilo djece predškolske dobi, a 101 učenik prvog i drugog razreda iz zagrebačkih vrtića i škola. Postupak istraživanja je bio razgovor s djecom kojega su provodile odgajateljice. Rezultati su pokazali razlike u percepciji igre s obzirom na dob djeteta. Djeca predškolske dobi igru percipiraju kao igranje igračkama, dok djeca školske dobi igru percipiraju kao slobodnu, funkcionalnu i pokretnu aktivnost. Većina djece navodi vršnjake kao sudionike u igri, ali i igračke. Vrlo malo djece navodi računalo ili druge medije kao elemente igre. Autorica smatra da djeca školske dobi češće navode igru kao pokretnu aktivnost, iz razloga što većinu vremena u školi provode u sjedećem položaju. Djeca vrtićke dobi navode igre u kojima se usvajaju osnovna društvena pravila, što je primjereno njihovoj dobnoj skupini jer potiče društvenu integraciju djeteta. Većina djece igru percipira kao pozitivnu aktivnost, zabavu, smijeh i uživanje. U istraživanju se odrasli kao sudionici u igri spominju samo 46 puta. Učiteljica se spominje samo jedanput, a djeca vrtićke dobi ne navode odgojiteljice kao sudionice u igri. Nije potrebno da odrasla osoba u djetetovoj igri bude nametljiva i kontrolirajuća, ali povremeno uključivanje u dječju igru je važno za razvoj složenijih aktivnosti i sposobnosti djeteta (Rajić, 2015).

2.1.1. Teorije dječje igre

Razvoj industrije i znanosti omogućio je sve više rasprava i teorija o igri pa ih se može podijeliti na klasične i moderne teorije. Klasične teorije se bave postojanjem i svrhom igre, a moderne su usmjerene ulozu igre u razvoju ličnosti djeteta. Među modernim sociokulturnim teorijama ističu se interakcijska teorija i Meadova teorija o procesu socijalizacije (Zagorac, 2006).

U klasičnim teorijama se polazi od igre kao aktivnosti koja nije zajednička samo ljudskim bićima, nego se javlja i kod drugih vrsta živih bića. Činjenica da se sasvim mala djeca igraju, nameće mišljenje o igri kao instinktu. Igra postaje presudna za život kada biološki nagon teži razvoju i istraživanju svojih mogućnosti. Međutim, igra se između ljudi i životinja razlikuje (Zagorac, 2006).

Pojava humanizma prvi puta stavlja igru u fokus, a time i cijelo djetinjstvo. Upravo se zato 20. stoljeće naziva stoljećem djeteta. Maria Montessori je primjer teoretičarke i praktičarke koja istražuje mogućnosti svrhovitog i smislenog oblikovanja igre (Zagorac, 2006).

Osnivanje i posjećivanje odgojno-obrazovnih ustanova od strane djece, dovelo je do odvajanja vremena za igru i rad. U školi se igra potiče za vrijeme školskog odmora i u sportskim aktivnostima. Međutim, igra u sportskim aktivnostima se vrednuje i kontrolirana je od strane nastavnika (Zagorac, 2006). Prema Ghiselin (1974, prema Zagorac, 2006) igra ima funkciju zaštite članova skupine od natjecanja i suprotstavljanja. Zanimljivo je kako autor objašnjava da igranje rata kod djece ne potiče agresiju prema drugima, već želju za mirom, a da zapravo natjecateljske igre stvaraju „buduće nasilnike“ (Ghiselin 1974, prema Zagorac, 2006:74). Igra je postala aktivnost između razdoblja rada i dokolice, koju treba izbjegavati jer sada označava besposlicu. Djecu se čak i u igri potiče na obrazovanje i uvježbavanje uloga za budući život. Sve je veći broj igraonica za djecu, organiziranih radionica, uređenih igrališta, rekreativnih i sportskih centara u kojima se odražava potreba za igrom u djetinjstvu (Zagorac, 2006).

U igri djeca žele stvarati svoja pravila i stoga im je igra aktivnost u kojoj sudjeluju bez pravila odraslih. „Važna sastavnica igre jest dogovaranje načina, sadržaja i pravila igre, a ta usklađivanja često budu glasna i puna konflikata navodeći zabrinutog odraslog na intervenciju. Čini se da već i prisutnost odgajateljice na igralištu dječjeg vrtića oduzima djeci onu spontanost i ograničava ih da ne trče baš tako brzo ili se ne penju baš toliko visoko. Djeca su spontana, a odrasli su odgovorni.“ (Zagorac, 2006:76).

Klarin (2017:9) navodi teorije i skupine teorija dječje igre: suvremena teorija igre, teorije ličnosti, teorije socijalnog učenja, teorije kognitivnog razvoja, teorija socijalizacije u grupi, biološko evolucijski pristup i etološki teorijski pristup.

U teorije ličnosti pripada psihoanalitički pristup temeljen na Freudovim principima, koji igru sagledava iz terapijskog aspekta. Dijete se u igri imaginarno i nesvjesno izražava, a igra, koja je ugodna, mu/joj olakšava nošenje sa stresnim događajima. Teoretičari ovog pristupa analiziraju razvoj djeteta prema ponašanju roditelja i odnosa između roditelja i djeteta (Klarin, 2017).

Istraživanja razvoja djeteta u odnosima s drugima je potaknuo razvoj teorije privrženosti. Teorija privrženosti temelji se na potrebi za sigurnošću i ljudskoj potrebi za odnosom s drugima. Odnosi s drugima koje dijete razvije u ranoj dobi doprinose njegovom interpersonalnom ponašanju te određuju hoće li biti sigurno ili nesigurno privrženo (Klarin, 2017). U odnosima s vršnjacima dijete sa sigurnom privrženošću izražava povjerenje i toplinu, surađuje i empatično je prema drugima. Nesigurno privrženo dijete u odnosima izražava agresiju, povučenost, strah i odbacivanje (Klarin, 2017:10). Prema vrsti privrženosti se razlikuje i dječja igra. Sigurno privrženo dijete, za razliku od nesigurno privrženog, razvija složeniju, fleksibilniju i bogatiju igru (Klarin, 2017).

Osim potrebe za sigurnošću, dijete kroz igru s vršnjacima zadovoljava i potrebu za pripadanjem (Klarin, 2017). Sullivan u svojoj teoriji interpersonalnih odnosa (1953, prema Klarin, 2017) navodi da dijete kroz igru zadovoljava svoje osnovne potrebe, potrebu za pripadanjem i intimnošću.

Interakcionistička teorija igru sagleda u stvaranju slike o sebi i drugima. To se najčešće razvija kroz igre uloga i pretvaranja. Prema navedenoj teoriji, konflikti, suradnja i natjecanje su dobri i doprinose razumijevanju sebe i svijeta oko sebe (Klarin, 2017).

Prema Piagetovoj teoriji kognitivnog razvoja igra se ogleda kao kreativnost, istraživanje, učenje, adaptacija i komunikacija. „Kroz igru kao dominantnu dječju aktivnost dijete usklađuje kognitivne sheme putem asimilacije i akomodacije.“ (Klarin, 2017). Prema Piagetu, u igri se ne mora učiti, nego i koristiti već usvojena znanja, a igra doprinosi usvajanju jezika i razvoja mišljenja (Lindon, 2001, prema Klarin, 2017). Vrsta, oblik i sadržaj igre ovise o različitim faktorima. Igra ovisi o djetetovom karakteru, kognitivnoj zrelosti, razvoju govora, ponašanju roditelja, spolu i kulturi. Razumijevanjem djetetovih potreba dolazi i do razumijevanja njegove igre (Klarin, 2017).

L.S. Vigotski (prema Klarin, 2017) temelji svoju razvojnu teoriju kreativnosti na djetetovoj igri pretvaranja. Dijete od roditelja uči društvene uloge te ih u igri ponavlja i nadopunjuje. Također, roditelji prate djetetovu igru i mijenjaju interakciju, od početka dok se s djetetom igraju pa sve dok ono ne razvije svoju samostalnu igru (Klarin, 2017).

Prema teoriji socijalnog učenja, koja se bavi ulogom učenja u procesu socijalizacije, prisutna su rodno stereotipna ponašanja među djecom. S obzirom da su rodne uloge kulturološki usvojene, djeca ih iskazuju i putem igre (Klarin, 2017). Odabir rodno stereotipne igračke od strane djeteta javlja se između prve i druge godine života. Kako dijete razvija igru tako prihvaća igre i igračke koje su tipične za djetetovu rodnu ulogu. Stoga, nije neobično da djevojčice u igri uloga odabiru teme domaćinstva, aktivnosti poput pomaganja i suradnje. S druge strane, dječaci će češće odabrati akcijske priče u kojima je potrebno obaviti određeni zadatak ili se natjecati. No, iako djeca usvajaju društvene norme ponašanja, mogu ih i odbaciti (Klarin, 2017).

Sukladno biološko evolucijskim teorijama se igra tumači kao biološka potreba te ima adaptivnu funkciju jer služi prilagođavanju promjena u okolini. Hudges (2002, prema Klarin, 2017) smatra da igra ima funkciju preživljavanja.

2.1.2. Vrste dječjih igara

Igra se najčešće razvrstava u tri kategorije; funkcionalne igre, simboličke igre i igre s pravilima (Duran, 2003). U funkcionalnoj igri dijete se koristi motoričkim, osjetnim i perceptivnim sposobnostima. Ono istražuje svijet oko sebe, svoje funkcije i funkcije predmeta u okolini (Duran, 2003). Dijete se koristi pokretima i osjeća zadovoljstvo kada ovlada igrom. Primjeri takvih igara su igre s određenim predmetima, rekvizitima, materijalima poput zemlje, pijeska, vode, vožnja bicikla, ljuljanje, klackanje. Osim toga, funkcionalne igre se mogu igrati i bez predmeta, koristeći vlastito tijelo i glas (Kamenov, 2006:64-68, prema Gardašević, 2021:28, Mahmutović, 2013: 22-23) Simboličkom igrom dijete reprezentira stvarnost (Duran, 2003). Sposobnost imitacije javlja se već od prve godine života, a od treće godine igra postaje sve bogatija i sve češće se javlja zamišljanje situacije u igri (Došen Dobud, 2016) Simbolička igra se povezuje s igrom uloga, u kojoj dijete zauzima ulogu odrasloga i stvara situaciju u kojoj prenosi značenje s jednog predmeta na drugi. Ona doprinosi razvoju ličnosti i utječe na ponašanje djeteta (Duran, 2003). U igrama s pravilima dijete sudjeluje s već određenim pravilima i uči kako njima ovladati, ali može sudjelovati i u stvaranju novih pravila. U igrama

s pravilima se djeca često natječu te se takve igre povezuju s moralnim razvojem. Igre s pravilima put su ka socijalnoj integraciji (Duran, 2003).

Različiti autori navode različite kriterije i kategorije igre. Neki od kriterija za istraživanje igre su: aspekti razvoja, tipovi aktivnosti, sadržaji igre, mjesto igre, broj sudionika, interakcija između sudionika, pravila u igri, igračke i materijali i uloga u igri (Gardašević, 2021:27-28).

Gardašević (2021:28) navodi i vrste igara prema Piagetu, koji ih dijeli na simboličke, senzomotoričke i igre s pravilima, i prema Sutton-Smith, a to su igre u kući, s vršnjacima, s roditeljima, simboličke igre, igre pretvaranja i vještina. Duran (2001:117-140, prema Gardašević, 2021) dijeli igre s obzirom na sudionike u igri na dijaloške igre, timske igre, ja-ti, ja-vi, mi-oni igre. Kamenov (2006:64-68, prema Gardašević, 2021:28, Mahmutović, 2013: 22-23) kategorizira igre na funkcionalne igre, igre mašte ili igre uloga, igre s pravilima i konstruktivne igre. U igrama uloga dijete koristi improvizaciju i maštu u oponašanju. Oponašati može sebe, ali i druge. U igrama s pravilima mogu se poticati komunikacija, stvaralaštvo, perceptivno-motorne, zdravstveno-higijenske, društvene, afektivne, ekološke, otkrivačke, logičko-matematičke ili praktične aktivnosti. Konstruktivne igre odnose se na aktivnosti slaganja, građenja, organiziranja ili oblikovanja materijala (Kamenov, 2006: 64-68, prema Gardašević, 2021:28, Mahmutović, 2013: 22-23). Šoljan (1976, prema Mahmutović, 2013:23) dijeli igre na igre sposobnosti, igre šanse, igre realnosti i igre mašte. Za igre sposobnosti je važno da sudionici imaju određene sposobnosti kako bi mogli igrati igru. Igrama šansi se želi ostvariti određeni cilj, ne zahtijeva posebne sposobnosti i svi imaju jednake šanse za igru. U igrama realnosti djeca oponašaju situacije iz stvarnog života (Šoljan, 1976, prema Mahmutović, 2013:23).

2.2. Važnost igre za dijete

Djetinjstvo je period od iznimnog značaja za razvoj ličnosti djeteta. Iskustva i doživljaji iz djetinjstva prenose se kroz cijeli život i često pojedincu određuju životni put (Mahmutović, 2013). Igra mijenja dijete iznutra i izvana. Dijete se razvija u sadržajno jače, sposobnije, društvenije i razvijenije biće. Isto tako mijenjaju se njegovi tjelesni, spoznajni, emocionalni aspekti i sposobnosti (Došen Dobud, 2016). Igra doprinosi duševnom, tjelesnom, emocionalnom i društvenom razvoju djeteta (Dissing Sandahl, 2019). Slobodna igra i svakodnevne aktivnosti u ranoj dobi djeteta stvaraju osnove za kognitivni razvoj. Dijete kroz

igru uči matematički promišljati, upoznaje se s različitim oblicima, prostorima i brojevima koji ga okružuju (Ginsburg i sur., 2005, prema Fisher i sur., 2008). Istraživanje Schulz i Bonawitz (2007, prema Fischer i sur., 2008) ukazuje da djeca kroz igru razrješavaju nejasnoće koje pronalaze u svom okruženju i uče kako svijet funkcionira.

Fizička igra ima veliku ulogu u razvoju mozga i moždanog tkiva. Tijekom igranja se u dječjem mozgu pojačavaju postojeće i stvaraju nove sinapse. Što je mozak sposobniji, dijete će uspješnije rješavati zadatke (Rečić, 2007). Različite igre koje potiču na kretanje omogućavaju djetetu razvoj motoričkih sposobnosti, koncentracije i ustrajnosti (Rajković, 2013). Kroz igru dijete uči govoriti, pjevati, slušati, plesati, trčati, skakati, penjati se, dijeliti, upoznavati emocije, poštivati pravila, manipulirati raznim predmetima i materijalima, surađivati s drugima, pripovijedati i izmišljati priče, učiti o novim spoznajama (Rečić, 2007). Iako je znanje koje djeca nauče kroz igru ponekad teško mjerljivo, ne znači da djeca ne uče igrajući se. Djeca uče društvene vještine, upravljati vlastitim emocijama, rješavati probleme i sl. (Dissing Sandahl, 2019).

Za djecu je igra potreba. Kada su djeca uključena u opuštene, slobodne aktivnosti, bolje i lakše uče. Kao i odrasli, djeca pamte ugodne situacije u kojima se dobro osjećaju. Upravo sloboda i užitek u igri se odražavaju u oblikovanju snažnog i otpornog karaktera djeteta (Dissing Sandahl, 2019). Razvojna psihologija igru smatra važnom zbog toga što doprinosi razvoju ličnosti djeteta (Zagorac, 2006). Zaigranost djeteta je pokazatelj mentalnog blagostanja, i obrnuto. Igra djeci pomaže razviti samopouzdanje, razviti osjećaj vlastite vrijednosti. Osjećaj samopouzdanja stječe se najčešće onime što smo uspjeli savladati. Proizlazi iz hrabrosti. Kada se dijete kasnije suoči s teškim životnim izazovima, ono će moći savladati teškoće samim time što vjeruje u sebe. (Dissing Sandahl, 2019). Da bi dijete razvilo samopouzdanje, osjećaj sigurnosti i samostalnosti potrebno je da upozna okolinu, eksperimentira i koristi vlastite sposobnosti. Dijete iz okoline prima informacije što ga potiče na radoznalost. Nije uvijek moguće pružiti djetetu savršenu okolinu te ga stoga treba poticati na igru u kojoj će moći istraživati, eksperimentirati i proživljavati situacije iz stvarnosti (Maleš i sur., 1991).

Piaget (1962, prema Warash, Root i Devito Doris, 2016) smatra da igra djecu čini manje egocentričnima jer interakcija s vršnjacima ili igra pretvaranja pomaže djeci razumjeti druge i drugačije. Na taj način djeca prikupljaju informacije o svijetu koji ih okružuje.

Dijete najbolje uči dok je malo, a efikasnost i trajnost stimulacije dječjeg razvoja veća je ako se s njom ranije počne, s time da ono bude prilagođeno razvoju i sposobnostima djeteta (Maleš

i sur., 1991). Djeca imaju potrebu biti aktivna, istraživati i ispitivati mogućnosti u svojoj okolini. Važno je ne sputavati dječju inicijativu, posebno kada smatraju da mogu nešto učiniti samostalno. U odgoju je važno razumijevanje djeteta i u skladu s time ponašanje prema njemu/njoj (Dissing Sandahl, 2019).

2.3. Socijalizacija djeteta kroz igru

Dijete se rađa u zajednici i postaje njezinim članom, a socijalizira se od rođenja pa kroz cijeli život igranjem (Došen Dobud, 2016). Socijalizacijom dijete uči živjeti u društvu s drugima, uči pravila, stavove, vrijednosti i ponašanja potrebna za sudjelovanje u društvenom životu (Mahmutović, 2013). Socijalizacijom dolazi do razvoja ličnosti, odnosno vlastitih stavova, mišljenja i ponašanja djeteta. Rezultati socijalizacije mogu se vidjeti već kod predškolske djece. To životno razdoblje daje najviše mogućnosti za socijalizaciju djeteta jer kasnije dijete više nije toliko podložno svim utjecajima okoline (Mahmutović, 2013).

Dijete je najčešće do svoje odrasle dobi ovisno o roditeljskom domu i svojim skrbnicima. O njima ovisi hoće li dijete odrastati u sigurnim uvjetima i hoće li biti poticaja za igru. Roditelji omogućavaju djetetu prve poticaje, prigode i iskustva, ali i pretpostavke za igranje (Došen Dobud, 2016). Osim roditelja, odgojnu funkciju imaju i drugi sudionici i pojave u okolini djeteta. To su predškolske ustanove, masovni mediji, skupine vršnjaka, ali i kultura (Potočnjak, 1986). Također, dječja igra obilježena je i nacionalnošću i klasom kojoj dijete pripada. (Corsaro, 2009, prema Eret, 2013). Recimo, simbolička igra se razlikuje među djecom iz različitih društvenih klasa. Djeca iz nižih klasa češće koriste imitaciju, manje riječi u igri, prekidaju igru konfliktima i sl., dok se djeca iz razvijenijih društava i kultura više igraju i te su igre složenije (Duran, 2003). Također, druga djeca vrlo brzo postaju važna u životu djeteta. Djeca koja su u sigurnijim i prisnijim odnosima s roditeljima lakše uspostavljaju kontakte s drugom djecom. Djeca se u početku igraju pored druge djece, a kasnije se uključuju u zajedničku igru. Djeca većinom samostalno odabiru društvo, svoju skupinu za igru, koja je svakako određena i vanjskim utjecajima, no, smatra se da su spretnija, kreativnija i snalažljivija djeca poželjnija u skupinama za igru. Nije nova spoznaja da se odgoj kakav roditelji pružaju djetetu u obitelji odražava na ponašanje djeteta u skupini vršnjaka. To može utjecati i na prilike za igru s drugom djecom (Došen Dobud, 2016).

Prema Mildred Parten (1932, prema Mahmutović, 2013) socijalni razvoj djeteta odvija se u tri faze. Prva faza je nesocijalna aktivnost, koja uključuje promatračke aktivnosti i samostalnu igru. Zatim dijete prelazi u paralelnu igru, u kojoj se djeca igraju jedna pored drugih. Zadnja faza sastoji se od dva oblika socijalne interakcije. Prvi oblik je asocijativna igra, a drugi suradnička igra. U asocijativnoj igri djeca sudjeluju u odvojenim aktivnostima, ali se razmjenjuju i komuniciraju. Suradnička igra, napredniji oblik interakcije, uključuje aktivnosti u kojoj su djeca usmjerena ka istom cilju (Berk, 2007, prema Mahmutović, 2013).

Djeca kroz igru razvijaju međusobne odnose koji su put prema daljnjem razvoju (Burazin, 1978). Igra uloga najviše pomaže u socijalizaciji i prilagodbi djeteta društvenim okolnostima. Djeca svoje doživljaje i iskustva prenose u igru, kao i ponašanja osoba i životinja koje ga okružuju. Kroz igru uloga dijete diferencira svoj identitet od identiteta drugih, a ujedno jača svoju autonomiju (Došen Dobud, 2016). Djecu je potrebno poticati na igre koje poboljšavaju socijalne kontakte i odnose s drugima (Burazin, 1978).

Djeca međusobno kroz igru surađuju prihvaćanjem nečije ideje, izmjenom ideje, dogovorom, rješavanjem problema. No, u igri se javljaju i nesuglasice i sukobi, koji su poželjni dio socijalizacije i odrastanja (Došen Dobud, 2016). Kada predškolska djeca počnu razumjeti razlike među sobom, počinju stvarati grupe za igru i druženje. Ponekad se može javiti da djeca u grupu ne prihvaćaju bilo koga, ali ne zato što su sebična, već zato da drugi ne ometaju njihovu igru (Eret, 2013). Ponekad se u kolektivnim igrama kod djece javlja agresivnost i konflikt, no ne treba to uvijek gledati kao destruktivno ponašanje. Djeca tim putem izgrađuju svoj karakter i postaju socijalno zrelija. U kolektivnim igrama djeca biraju svoje uloge, grade svoje pozicije i pronalaze načine za međusobni kontakt. U prosjeku u dobi od četiri do šest godina djeca počinju primjećivati razlike između spolova (Dissing Sandahl, 2019). Danas se još uvijek mogu primijetiti stereotipi prema ulogama u igri između djevojčica i dječaka. Djeca stereotipne muško/ženske uloge uče u svom domu i u okolini u kojoj žive, stoga se mijenjanju takvih uvjerenja trebaju uključiti odrasli (Došen Dobud, 2016). S druge strane, važno je djeci dopustiti da se razvijaju s obzirom na svoje biološke osobitosti, stoga djeci treba prepustiti izbor igara i igraćaka s kojima će se igrati (Dissing Sandahl, 2019). Djeca u igri stvaraju i oživljavaju moralne norme. Ona samostalno stvaraju svoj život u igri i svoje odnose (Burazin, 1978).

Mahmutović (2013) navodi istraživanje kojem je cilj bio ispitati, analizirati i interpretirati ulogu igre u socijalizaciji djece predškolskog uzrasta. U istraživanju je sudjelovalo 20 korisnika ustanove za odgoj i obrazovanje djece predškolskog uzrasta Srebrenik. Dob ispitanika je bila 6 godina. Korištena je metoda promatranja. U istraživanju su uočene razlike između djece i

njihovog odnosa u procesu igre. Djeca se dijele na aktivne, koji preuzimaju inicijativu i koji ne vode igru, ali nisu pasivna, zatim na pasivne te na podređene, koji prepuštaju da ih se u igri vodi. Većina djece je suradljiva i prihvaća ulogu u igri koju im dodijele ostala djeca. Također, djeci su u igrama vrlo važna pravila te ih većina poštuje, a samo mali broj djece odstupa od pravila (Mahmutović, 2013).

Mahmutović (2013) navodi da je djecu potrebno poticati na igru i samoinicijativno organiziranje igre. Također, važno je da se djeca igraju s ostalom djecom jer tako najbolje razvijaju socijalne odnose i vještine koje će biti od velike važnosti u odrasloj dobi. U igrama s pravilima djeca uče poštivati pravila, ali i kakve sankcije nastupaju ukoliko ih se ne poštuje. Igranjem takvih igara djeca se postepeno pripremaju za buduće uloge u društvu. Aktivnost roditelja ili odgojitelja u igri je potrebna kako bi dijete u igri mijenjalo aktivne i pasivne uloge u suradnji s drugom djecom (Mahmutović, 2013).

2.4. Igra u suvremenom djetinjstvu

Igra se mijenja puno brže nego prijašnjih vremena. Djeca se sve rjeđe igraju na otvorenome, posebice u urbanim područjima. Nekoliko je razloga za to: razvoj tehnologije, dostupnost televizije, sigurnosni problemi, otvaranje velikih centara za zabavu i dr. (Ryzhova, 2013). U 21. stoljeću primjećuju se promjene u dječjoj igri, koja se iz nestrukturirane, slobodne i inicirane od strane djeteta, pretvorila u strukturiranu igru, igru s obrazovnim elementima i igru sa svrhom pripreme za obrazovanje (Fisher i sur., 2008). U SAD-u i mnogim drugim zemljama svijeta prevladava stav da je učenje važnije od igre, zbog čega se igranje doživljava gubljenjem vremena (Dissing Sandahl, 2019:19). Na djetinjstvo se ponekad gledalo kao na razdoblje nezrelosti i sinonimu za pasivnost i ovisnost (Babić, Irlović, 2004). Dječja igra se promatrala kao aktivnost kojom se djeca bave prije nego su sposobna izvršavati ozbiljne životne obveze (Maleš i sur., 1991).

Danas se djeca ne igraju dovoljno. Nekoliko je objašnjenja takve situacije: obrazovni programi koji su više fokusirani na stjecanje akademskih vještina, upoznatost djece s digitalnim medijima, roditelji koji više vrednuju obrazovanje od igre te vrtići u kojima se ne potiče slobodna igra (Ryzhova, 2013). Često se smatra da je dijete spremno za polazak u školu ukoliko je usavršilo određene akademske vještine, no spremnost djeteta se ne očituje samo u tim vještinama, nego i fizičkom, socijalno-emocionalnom, govornom i kognitivnom razvoju.

Upravo se kroz igru dijete može najbolje razvijati. Bez obzira na navedene spoznaje, u školama igra zamjetno izostaje (Warash, Root, Devito Doris, 2016).

Favoriziranje ranog postizanja akademskih vještina potiskuje igru kao dječju kulturu. Igra postaje sredstvo za ostvarivanje ciljeva odraslih (Babić, Irlović, 2004). Bergen (2002, prema Babić, Irlović, 2004) smatra da izravno poučavanje u predškolskim programima dovodi do oštećenja simboličke igre kao važnog čimbenika za razvoj kognitivnih vještina djece. Naglasak se stavlja na odgojne igre, umjesto obrazovnih i funkcionalnih igara (Burazin, 1978). I sami roditelji navode da se slobodno vrijeme djece, pod utjecajem suvremenih promjena, umanjilo, odnosno da je postalo ispunjeno strukturiranim aktivnostima usmjereno usvajanju akademskih vještina (Kaise Family Foundation, 2005; Raymond, 2000, prema Fisher i sur., 2008). Djeca provode sve manje vremena na otvorenome, a često se javlja i pretilost kod djece, različiti psihički poremećaji i samoozljeđivanje. Dječje sobe su pretrpane igračkama, a s nekima se neće stići niti igrati. Time se nanosi više štete nego koristi jer ljudima je svojstveno da ih materijalno ne ispunjava. Previše igračaka ometa razvoj dječje mašte, ono također razvija karakter odustajanja jer dijete vrlo lako jednu igračku može zamijeniti drugom (Dissing Sandahl, 2019). Nedostaje dječje mašte u igranju s igračkama, a razlog tomu su gotovo izrađene, većinom plastične igračke (Ryzhova, 2013). Djeca su prije koristila prirodne materijale i predmete iz okoline za igru, a današnja djeca zbog veće dostupnosti igrački nemaju tu potrebu. Društvene igre i igre u timu se rjeđe igraju, u usporedbi s računalnim igrama. Današnja djeca odabiru i igraju drugačije igre, nego njihovi roditelji, a time se kvaliteta igranja mijenja te socijalizacija djece postaje kompleksnija (Ryzhova, 2013).

S obzirom na navedeno, u istraživanju autorice Ryzhova (2013) su uspoređene igre koje su igrali roditelji i koje igraju njihova djeca te su uočene razlike. Odrasli su se češće aktivno igrali i igrali igre uloga češće. U većini vrtića igre su unaprijed određene, većinom oblikovane s ciljem obrazovanja i stjecanja novih vještina. Također, roditelji se u prosjeku manje igraju s djecom nego prijašnje generacije. Roditelji u istraživanju navode da se sa vlastitom djecom rijetko igraju igara koje su oni igrali u djetinjstvu (Ryzhova, 2013). Najviše djece navodi da kod kuće igra računalne igre, s tim da neki imaju, a neki nemaju ograničeno vrijeme za korištenje računala. Od igračaka djeca najčešće koriste slagalice i kockice, iako ih ne koriste dugoročno. Rijetko se igraju aktivne igre na otvorenom, a igranje društvenih igara je vrlo rijetko. Autorica navodi da je rezultat takav zbog toga što takve igre zahtijevaju vrijeme (Ryzhova, 2013). Rezultati istraživanja pokazuju da odrasli nastoje kontrolirati dječju igru, bez obzira na želje djeteta. Većina djece preferira računalne igre, nasuprot slobodne igre. Odgajatelji zamjećuju da

su današnja djeca dobra u slaganju i građenju oblika, no ne znaju se igrati s onime što izgrade (Ryzhova, 2013).

Gardašević (2021) u radu navodi rezultate istraživanja dječje igre i podrške roditelja igri kod kuće za vrijeme pandemije Covid-19. Cilj istraživanja bio je usporedba igre nekad i sada iz perspektive roditelja. Uzorak ispitanika činilo je 134 roditelja čija djeca pohađaju vrtić „Dečja radost“ u Čupriji. Vremensko razdoblje prikupljanja podataka bio je travanj i svibanj 2020. godine. U istraživanju je korišten online anketni upitnik i analiza izvještaja aktivnosti i igara koje djeca i roditelji igraju kod kuće. Rezultati pokazuju potrebu za poboljšavanjem roditeljskih kompetencija kao sudionika u igri djece. Prema iskazima roditelja Gardašević (2021) saznaje da su igre roditelja u djetinjstvu bile raznovrsne te su se najčešće igrale na otvorenom. Nadzor odraslih bio je manji, a igračke su najčešće bili prirodni materijali. Također, igralo se češće s drugom djecom, nego samostalno. Stoga su i prevladavale grupne igre, koje su otvarale put upoznavanju s vršnjacima. U igrama nije bilo interakcije između roditelja i djeteta, već je u njoj sudjelovalo više djece različite dobi. Isti roditelji navode da njihova djeca danas provode vrijeme koristeći medije, poput televizije, računala, mobitela i tableta. Igre se pretežito odvijaju u zatvorenom prostoru, a djeca se najčešće igraju samostalno, osim u igrama uloga i mašte. Djeca u igri koriste gotovo izrađene igračke, ali i prirodne materijale kada se igraju na otvorenom. No, Gardašević (2021) zamjećuje kako se djeca s gotovim igračkama rijetko igraju na otvorenom te da su prostori, odnosno igrališta na otvorenom uređeni s postojećim spravama pa djeca ne koriste prirodne materijale za igru. Igra je zbog toga manje kreativna (Gardašević, 2021). Promatranjem igre kod kuće u vrijeme pandemije uočeno je da roditelji djeci omogućuju gotove igračke, a ne polustrukturirane i prirodne materijale. Također, u igru se uključuju po pozivu djeteta, no igru ne proširuju (Gardašević, 2021). Roditelji imaju ulogu partnera u igrama s pravilima i igrama uloga. Ipak, većina roditelja navodi da se ne želi uključivati u dječju igru kako ju ne bi prekidalo. Ponekad djeci ne odgovara da se roditelj uključuje u igru, posebno kada ju roditelj želi ograničiti, prekinuti i slično. Mali broj roditelja, koji su sudjelovali u istraživanju, smatra da ne ometa dječju igru i da se djeci sviđa kada se roditelj uključi u igru (Gardašević, 2021).

Danas je sve manje djece i kontekst odrastanja se mijenja svakodnevno. Nekada su starija djeca češće preuzimala ulogu brige o mlađoj djeci i tako predstavljala uzore i modele za učenje, a danas je sve manje učenja po modelu vršnjaka i učenja od starije djece (Gardašević, 2021).

S druge strane, proizvođači igračka s namjerom proizvode plastične igračke koje se brzo troše kako bi se mogle kupiti nove. Kvalitetne igračke često su mnogima skupe i nedostupne (Maleš i sur., 1991). Igračke mogu biti kvalitetne i nekvalitetne, a za njihovo razlikovanje navodi se nekoliko kriterija. Sa psihološko-pedagoškog stajališta igračka treba poticati dijete na aktivnost, stvaralaštvo, na stjecanje novih iskustava te treba izazivati zanimanje djeteta duže vremena. Estetski je poželjno da je igračka primamljivih boja i skladnih oblika. Igračkom se dijete ne bi smjelo ozlijediti i naštetiti zdravlju te zbog toga treba paziti na materijal od kojeg je izrađena (Maleš i sur., 1991). Pri odabiru igračke za dijete, treba promisliti o tome na koje načine se dijete može s njome igrati. Potrebno je paziti i na količinu igračaka kojima se dijete igra. Igračke koje dijete zanemaruje ili se ne s njom ne igra potrebno je maknuti, a kasnije vratiti ukoliko se dijete opet želi igrati. Igračke ne trebaju uvijek biti nove, već se za igru mogu koristiti i najobičniji materijali (Maleš i sur., 1991).

Promjenama u dječjoj igri mogu doprinosti i odrasli koji često prirodu doživljavaju opasnom za djecu pa vrijeme najčešće provode na dječjim igralištima i drugim prostorima za igranje. Također, roditelji brinu o djetetu kako ne bi zadobilo ozljede ili se dovelo u opasnost, što je potpuno jasno i razumljivo. Međutim, pretjeranim zaštitničkim stavom se ne odgajaju otporna i hrabra djeca, nego ona, koja pri suočavanju s teškoćama, odustaju. Roditelji su se prije rijetko uključivali u dječju igru, a djeca su sama dolazila do rješenja. Danas roditelji svoj strah prenose na djecu, što loše utječe na dječju igru. Značajan je porast roditelja koji se žele uključiti u igru djeteta što je vrlo pozitivna promjena. Ipak, poznate su i situacije u kojima između djece dolazi do konflikta, a roditelji se uključuju kao medijatori. Potrebno je procijeniti kada dijete želi da se roditelj uključi u igru, ali važno je i pustiti da se dijete nauči društvenim vještinama u igri s drugom djecom (Dissing Sandahl, 2019).

Aktivnosti igre i aktivnosti učenja se ne bi trebale razdvajati. Pomoću igre djeca shvaćaju smisao svijeta koji ih okružuje. Igra se tumači kao nešto na što djeca imaju pravo, a dječja kontrola nad vlastitom igrom jedan je od presudnih čimbenika obogaćivanja dječjeg iskustva i prilika za učenje i razvoj (Babić, Irlović, 2004). S druge strane, vrijeme uz ekrane sastavni je dio današnjice i ponekad ga je nemoguće izbjeći. Često se mogu pronaći obrazovni materijali koji omogućuju djeci brže i lakše učenje putem ekrana. No, ono je učinkovito ukoliko je prisutan roditelj. Djeci je potreban mir i ravnoteža. Vrijeme pred ekranima nije uvijek loše, ali treba imati mjeru. Djeci trebaju jasna pravila za uporabu tehnologije (Dissing Sandahl, 2019). Stoga, se vrlo važan naglasak stavlja na odgoj djece u ranoj dobi, u kojemu važnu ulogu imaju

skrbnici djeteta. Oni utječu na okolinu i igre u kojima će dijete sudjelovati (Fisher i sur., 2008). Odrasli odlučuju kakvu obitelj i odgoj žele imati (Dissing Sandahl, 2019).

Da bi došlo do promjene i da bi igra postala važna potrebno je da odrasli, odgojno-obrazovni sustav i vladajući promjene stavove o dječjoj igri koji su prisutni u suvremenom društvu. Također, djeca trebaju imati vrijeme za igru i kod kuće i u vrtićkim ustanovama, a za to je potrebno vrijeme, prostor, igračke, različiti objekti, podrška odraslih i interakcija s vršnjacima (Ryzhova, 2013).

2.5. Posljedice nedostatka dječje igre

Uspješna igra zahtijeva vrijeme, mjesto i igračke, a skućeni prostori ispunjeni raznim medijima umanjuju djetetovu želju i slobodno vrijeme za igru. Za dijete je važno da upozna igru u različitim vremenskim prilikama i s različitim prirodnim materijalima koje mogu pronaći u prirodi ili obiteljskom dvorištu. Kombinacijom različitih mjesta i okruženja za igru pridonosimo širenju spoznaja kod djeteta (Rečić, 2007).

Prepreke slobodnoj dječjoj igri i zaboravljanje važnosti igre u djetetovom odrastanju se javljaju u obliku preopterećenja radnim i privatnim obvezama, utjecajem medija, smanjenim odlascima u prirodu, nesigurnim prirodnim okolišem i slično (Rečić, 2007). Brown i Patte (2013, prema Klarin, 2017:43) govore o kulturi straha koja je prisutna posljednjih dvadesetak godina i koja potiče roditelje na pretjerano zaštićen odnos prema djetetu. Autori navode neke od posljedica takvog ponašanja: nedostatak socijalne kompetencije, učestalost poremećaja pažnje, ranjivost djeteta, pretilost, anksioznost i depresivnost, smanjene sposobnosti kreativnosti i imaginacije, nefleksibilnost i izbjegavanje rizika (Brown, Patte, 2013, prema Klarin, 2017:43-44). Djeca se sve manje igraju izvan kuće i time je zakinuta dječja socijalizacija, nemogućnost učenja komunikacijskih vještina i usvajanja sposobnosti samokontrole. Fokus je usmjeren ka učenju i akademskom uspjehu te djeca sve više vremena provode sjedeći. Zbog različitih podražaja djeca postaju ranjiva i osjetljiva, a sjedilački način života dovodi do sve češće pojave pretilosti kod djece. Uz to je vezana i anksioznost i depresivnost jer dijete ne zadovoljava svoju potrebu za igrom. Igra potiče kreativnost, stoga ako se dijete manje igra, manje je kreativno. Dijete neće naučiti prilagođavati svoje ponašanje ukoliko su mu smanjene prilike za učenje i vježbanje s drugima. Ujedno, neće preuzimati rizik jer se ne može prilagoditi novonastalim situacijama, a najčešće su roditelji oni koji štite svoju djecu od rizičnih situacija (Klarin, 2017).

Dijete će doživjeti teškoće i frustraciju ukoliko ga/ju se prerano optereti obvezama odraslih. Dijete će kasnije teže razviti radne navike i izvršavati obveze ako nema mogućnosti za igru. Najčešće djecu ne treba poticati na igru jer su djeca motivirana iznutra, ali ukoliko se dijete ne igra i ne pokazuje interes za igru, potrebno je pronaći razloge takvom ponašanju (Maleš i sur., 1991). Djeca koja su odrasla u odgojno zapuštenim obiteljima često imaju teškoće u intelektualnom razvoju, razvoju govora, motorike i sl. Ukoliko se dječja igra ignorira to može dovesti do zatvaranja djeteta u sebe i svoj svijet, može razviti osjećaj neprihvaćenosti od drugih (Maleš i sur., 1991). Nepovoljni vremenski uvjeti, nedovoljan broj igračaka, mali prostor za igru, neprimjerene reakcije odraslih mogu izazvati emocionalne neugodnosti kod djece u skupini vršnjaka (Došen Dobud, 2016).

Danas u životnoj sredini čovjeka ima više stimulacija nego ikada prije (Maleš i sur., 1991). Igru je potrebno ograničiti i kontrolirati ukoliko je ona destruktivna, nesadržajna ili ukoliko se interakcije i odnosi stvaraju na negativnim primjerima (Burazin, 1978).

2.6. Obitelj i vrijeme za igru

Definicija obitelji prema Nenadić-Bilan (2014:111) određuje obitelj kao odgojnu zajednicu roditelja i djece „u kojoj se odvijaju složeni interakcijski procesi“ u kojima se teži društvenoj, emocionalnoj potpori i integraciji djece u cilju što lakšeg preuzimanja društvenih uloga. Dijete dolazi na svijet pun podražaja, a za život su mu/joj, osim osnovnih bioloških potreba, važne i odrasle osobe. Dijete ima emocionalne potrebe i želju za kontaktom s roditeljima (Rajković, 2013). Odrasli su važan faktor u razvoju i učenju djeteta. Za fizički i psihički razvoj djeteta važne su aktivnosti roditelja, ali i djeteta. Vlastitom aktivnošću dijete može razvijati svoje snage i sposobnosti (Maleš i sur., 1991). U odgoju djeteta važno je obratiti pažnju kakav stil roditeljstva prevladava u obitelji. Stilovi roditeljskog odgoja dijele se u četiri skupine: autoritaran, autoritativan, permisivan i zanemarujući stil odgoja. Autoritaran stil odgoja obilježen je strogim granicama, no bez puno ljubavi. U obitelji prevladava jasna hijerarhija u kojoj se djeca podčinjavaju roditeljima. Autoritativan stil odgoja uključuje granice i ljubav, a dijete se osjeća sigurno i shvaćeno. Ako se djetetu pruža samo ljubav, bez granica, govori se o permisivnom stilu odgoja. Dijete postaje centar pažnje što na kraju dovodi do nesigurnosti djeteta. Stil odgoja u kojemu se ne postavljaju granice, niti se pruža ljubav je zanemarujući stil roditeljstva. Dijete odgajano u takvom stilu ne doživljava nikakva ograničenja te često nema

razumijevanja za osjećaje i prava drugih (Puura, 2021). Kompetentni roditelji uočavaju razvojne potrebe svojeg djeteta, biraju odgovarajuće metode i utjecaje za odgoj svog djeteta. Dobar odgoj je onaj u kojemu dijete kroz aktivnosti u svakodnevnim situacijama donosi odluke, rješava probleme i uči se odgovornosti te na taj način razvija svoje kompetencije (Maleš, 2012). Dobar roditelj znači brinuti se o potrebama djeteta kako bi se ono normalno razvijalo (Puura, 2021).

Zajedničko provođenje vremena s obitelji vrlo je važno u razvijanju zajedništva i dobrobiti cijele obitelji. Interakcija među članovima doprinosi boljem funkcioniranju obitelji, a pri tome je važno da prevladavaju fleksibilnost i demokratični odnosi. Obiteljska kohezija se najbolje ostvaruje zajedničkim provođenjem vremena članova obitelji. To uključuje zajedničke aktivnosti i odmor (Nenadić-Bilan, 2014). Zajedničko provođenje vremena podrazumijeva i zajedničke objede, druženja, izlete i šetnje, vrijeme za zajedničke kućanske poslove, ali i vrijeme za igru i hobije. Istraživanje Eisenberg i suradnika (2004, prema Nenadić-Bilan, 2014) ukazuje da zajednički obroci s obitelji pozitivno doprinose zdravlju i dobrobiti djece. Zajednički obiteljski objedi utječu na smanjivanje konzumacije alkohola i droge kod adolescenata, kao i na smanjivanje depresivnih i suicidalnih simptoma. Obiteljski objedi pozitivno utječu i na školski uspjeh (Eisenberg i sur. 2004, prema Nenadić-Bilan, 2014).

Za intelektualni i mentalni razvoj djeteta vrlo su važne interakcije i iskustva s roditeljima u ranoj dobi. Roditelji utječu na to kakve će vještine dijete usvojiti pa tako i vještinu igranja i razigranosti (Puura, 2021). Dojenčad i vrlo mala djeca se vole igrati u blizini svojih roditelja, kao što i roditelji žele u blizini imati svoju malu djecu kako bi pazili na njih (Hart, 1979, prema Bartlett, 1997). Zajednička igra s djecom posebno je važna u ranoj i predškolskoj dobi kako bi se izgradilo međusobno povjerenje i bliskost te kako bi se dijete kvalitetno razvilo (Nenadić-Bilan, 2014). Igra je stoga povezana i sa stupnjem privrženosti između djeteta i roditelja pa tako postoje razlike između djece koja su, kada dosegnu određenu dob, u stanju igrati se bez prisutnosti roditelja, i one koja razdvojenost teško podnose (Bartlett, 1997). Bartlett (1997) smatra da obitelji s više djece ne mogu izdvojiti jednako vremena za igru kao obitelji s jednim ili dva djeteta. Odnosno, roditelji s više djece manje vremena mogu posvetiti, recimo odlasku s djetetom u park na igru. Leutar (2004, prema Nenadić-Bilan, 2014:110) u svom istraživanju navodi da u Austriji, Hrvatskoj i Poljskoj „djeca više vremena provode s majkom nego s ocem.“ Također, postoji razlika između sela i grada gdje „majke na selu provode više vremena s djecom, nego majke u gradu.“ (Leutar, 2004, prema Nenadić-Bilan, 2014:110). Keown i Palmer (2013, prema Nenadić-Bilan, 2014), s druge strane, navode da očevi provode manje vremena s

djecom, odnosno da najviše vremena provode vikendima, nego tijekom radnog tjedna. U istraživanju Milkie i sur. (2004, prema Nenadić-Bilan, 2014) navode da očevi, više od majki, smatraju da nemaju dovoljno vremena za svoju djecu zbog radnih obveza. Rezultati istraživanja su u skladu sa suvremenim načinom života i promjenama koje su nastupile, a nažalost posljedice promjena su vidljive i u načinu života obitelji s djecom.

S druge strane, u obitelji se može stvoriti kultura aktivnosti, u kojima mogu svi sudjelovati. To može biti zajedničko kuhanje, pospremanje ili druženje. Igrati se može na svakom mjestu i u svakom trenutku. Važno je da roditelji uoče kada i gdje je dijete motivirano za igru. Djeci treba jasno, razumljivo društveno okruženje s prijateljima i interakcija od povjerenja s osjećajem zajedništva. Ono se može razviti s dobrim i postojanim kontaktom djeteta i roditelja. Djeca će lakše učiti ako roditelji vjeruju u vrijednost igre i ako ih ne uključuju u aktivnosti za koje razvojno nisu sposobna. Svako dijete je individua i različito se razvija te zbog toga posebno treba paziti na izbor aktivnosti. Djeca se razvijaju različitom brzinom s obzirom na okolinu u kojoj odrastaju, zbog individualnih razlika, situacije u obitelji, iskustava koja stječu i ritma razvoja (Dissing Sandahl, 2019). Okolina u kojoj dijete odrasta utječe na njegov odgoj. Uređenje vanjskog i unutarnjeg prostora treba biti prikladno za dječju igru. Kako bi okolina bila poticajna važno je odrediti vrijeme i prostor za igru. Djetetu je važno odvojiti vrijeme za igru te mu omogućiti materijale različitih oblika, boja, i tekstura. Iako nemaju svi velike prostore za provedbu raznih aktivnosti, određeni prostor se može osloboditi za nesmetanu igru djeteta. Koordinacija tijela i pokreta sastavni su dio razvoja osjećaja za prostor kod djeteta. Okruženje opremljeno raznim igračkama i dodacima nije nužno te je potrebno paziti da nema previše podražaja za dijete. (Dissing Sandahl, 2019). Igra na otvorenome otvara mogućnosti kreativne igre najjednostavnijim predmetima iz prirode (Dissing Sandahl, 2019). Ona omogućuje više slobode i autonomije djetetu (Bartlett, 1997). Danas su dječja igrališta strukturirana i djeca se igraju unutar određenog sigurnog okvira, iako se igrom u prirodnom okolišu djetetova mašta najviše razvija. Dječja igrališta djeci nude priliku za kretanje, različite vrste igara i potiču razvoj djetetovih sposobnosti. Svemu tome dodatno doprinosi boravak djeteta na svježem zraku (Dissing Sandahl, 2019).

Dijete u igri treba poticati na samostalnost, no određenim znakovima roditelj treba pokazati podršku i zanimanje za igru (Rajković, 2013). Roditelji trebaju promatrati igru djeteta prije nego se odluče uključiti jer ponekad može doći do prekidanja dječje igre. Odrasli su često skloni pomoći djetetu i učiniti nešto umjesto djeteta, najčešće iz nerazumijevanja ili nestrpljenja da dijete samo dođe do rješenja (Maleš i sur., 1991). Djecu ne treba prekidati dok se igraju, čak i

ako igra postane konfliktna. Dijete najbolje kroz igru procesuirao ono što je doživjelo. Dosada, koja je često nepoželjna od strane odraslih, razvija maštu i otvorenost uma kod djeteta, a u igru je korisno uključiti i djecu različitih dobnih skupina jer će ona sama pronaći svoju ulogu u igri (Dissing Sandahl, 2019).

2.7. Suvremene promjene u obitelji

Promjene u društvu nisu zaobišle obitelj i odgojne mogućnosti obitelji. Nove spoznaje promijenile su odnos prema djetetu, ne više kao objektu, već subjektu odgojnog procesa. Dijete je potrebno promatrati kao aktivnu, kompetentnu i sposobnu osobu. Nasuprot paradigme poslušnosti javlja se paradigma odgovornosti prema djetetu i njegovom odgoju. Stoga, se nekima današnji odgoj doima zahtjevnim jer su za odgoj djeteta potrebna određena znanja i vještine. Odgoj djeteta zahtijeva upornost, odricanje, vrijeme i razumijevanje od strane roditelja (Maleš, 2012). Djeci je potrebno vodstvo odraslih utemeljeno na istim vrijednostima koje se odnose na odrasle. Potreba djeteta za autoritetom postoji u prvih osamnaest do dvadeset godina njegova života. Važno je da se djeca mogu osloniti na svoje roditelje, da znaju što misle i kakve su im namjere. Ukoliko se roditelji pridržavaju vrijednosti za koje se zalažu, djeca će steći sigurnost i razumijevanje (Juul, 2004).

Današnje nam društvo nameće stil života u kojemu je potrebno puno raditi, biti uspješan, ispunjavati slobodno vrijeme sportom, rekreacijom, zdravo se hraniti i odgajati sretnu i uspješnu djecu. Djeca sve češće u ranoj dobi uče pisati, čitati i računati, uče jezike i bave se sportom. Iz jedne perspektive svi takav stil života hvale i priželjkuju, dok iz druge perspektive djeca gube vrijeme za slobodnu igru, kreativnost i maštu. Slobodna igra djeteta zahtijeva manjak kontrole, što je suprotno od današnjih svakodnevnih aktivnosti (Dissing Sandahl, 2019). Suvremeno društvo potiče i odrasle i djecu za sudjelovanjem u različitim aktivnostima, što ponekad ne odgovara tempu razvoja djeteta (Dissing Sandahl, 2019). Danas ljudi žive u vremenu u kojemu nemaju kvalitetnog vremena za sebe i za odnose s bližnjima. Svaki dan je pomno isplaniran kako bi se sve stiglo. Zamijećeno je povećanje stresa kod ljudi kao što nikada prije nije bilo. Stres smanjuje plastičnost mozga i utječe na emocionalne i psihičke funkcije kod čovjeka (Dissing Sandahl, 2019).

Puljiz i Zrinišćak (2002, prema Nenadić-Bilan, 2014) navode da su demografske promjene u obitelji donijele društvene i pedagoške rizike unutar obitelji. Danas je sve više različitih

obiteljskih oblika i zajednica koji izravno utječu na kontekst života djeteta u obitelji. Zaposlenost žena raste, stoga se rjeđe odlučuju za roditeljsku ulogu, ako se i odluče, onda to najčešće bude u višoj životnoj dobi. Majke s djecom se, s druge strane, često žale na sustav koji nije usklađen s funkcioniranjem obitelji i privatnog života. Akrap i Čipin (2011, prema Nenadić-Bilan, 2014) prema tomu navode problem usklađivanja profesionalnih i obiteljskih obveza žena u Hrvatskoj zbog nemogućnosti zapošljavanja na skraćeno radno vrijeme. Bianchi (2000, prema Nenadić-Bilan, 2014) smatra da se roditelji relativno dobro snalaze u usklađivanju privatnog i profesionalnog života te da su društvene promjene i promjene u obiteljskom životu djelomično umanjile poteškoće u nedovoljnoj dostupnosti zaposlene majke. Uloga muškarca kao oca u obitelji je također značajna. Prema Kotowska i Matysiak (2008, prema Nenadić-Bilan, 2014) uloga muškarca može se ostvarivati kroz tri modela. Model muškog hranitelja u obitelji, u kojoj muškarac radi, a žena ne radi, već se brine o kućanstvu i djeci, zatim modernizirani model muškog hranitelja, prema kojemu muškarac radi na puno, a žena na skraćeno radno vrijeme, i dvohraniteljski model, u kojemu oba partnera rade puno ili skraćeno radno vrijeme (Kotowska, Matysiak, 2008, prema Nenadić-Bilan, 2014:108). Nenadić-Bilan (2014) navodi da pohađanje predškolskih ustanova, veća uključenost oca u odgoj djece i duža financijska ovisnost djeteta olakšavaju dostupnost majke u odgoju djeteta i, s druge strane, održavanja poslovnog života.

Većina odraslih je danas pretrpana obvezama i poslovima te se rijetko odlučuju odvojiti vrijeme na igru. Djeca su najčešće smještena u vrtićke ustanove i nažalost postaju žrtve roditeljske prezaposlenosti. Roditelji koji ponekad osjećaju grižnju savjesti što ne provode više vremena sa svojom djecom u danu, često znaju posvetiti svu pažnju djetetu kada su s njim/njom. Dijete ne treba zanemarivati, no ne treba ni stvarati osjećaj veće vrijednosti kod djeteta, odnosno postepeno razvijati sebičnost (Dissing Sandahl, 2019). Oda, Taniguchi, Wen i Higurashi (1989, prema Bartlett, 1997) navode da djeca, koja su vrlo malo vremena provodila u aktivnostima izvan kuće, obavljaju svakodnevne zadatke s manje samopouzdanja i vještina te su stoga previše privrženi svojim majkama. Također, mediji postaju elementi suvremenog djetinjstva i igre (Rajić, 2015). Dječji svijet se isprepliće sa svijetom odraslih upravo pojavom i svakodnevnom korištenjem medija. Utjecajem medija i negativnih vijesti roditelji se ponašaju zaštitnički prema djeci te kontroliraju dječju igru (Dissing Sandahl, 2019).

2.8. Uloga roditelja u igri djeteta

U početnim godinama života djeteta uloga roditelja je važna jer dijete tada više vremena provodi s odraslima, nego sa svojim vršnjacima. Odrasli djetetu služe kao primjer od kojega će ono učiti i kako će se ponašati (Maleš i sur., 1991). Djeca, dok su još bebe, najviše uče i razvijaju se putem igre, najčešće u interakciji s roditeljima (Gardašević, 2021). Ukoliko roditelji žele odgojiti sretno dijete, igra je početna aktivnost kojom to mogu postići. Kako bi to bilo uspješno, važno je da dijete odrasta u sigurnoj okolini, u okolini u kojoj prevladava dosljednost, ljubav i briga (Dissing Sandahl, 2019). U početnim fazama igre roditelj je djetetu prvi i najvažniji uzor. Dijete želi činiti ono što i kako čini roditelj. Stoga je važno na početku izbjeći negativna ponašanja i usmjeriti se ovladavanju vještina koje će djetetu biti potrebne u životu. Upravo igrom će djeca usvojiti osnovne životne vještine na njima prihvatljiv i ugodan način (Rečić, 2007). Prema Gardašević (2021) odraslima je dječja igra također korisna, jer u igri najviše uče o svom djetetu, njegovim mišljenjima, emocijama i načinu na koji doživljava svijet oko sebe. Djeca najveći dio života provode u obiteljskom okruženju te je stoga važno da ih roditelji u igri podržavaju i razumiju. Uloga roditelja u igri je prepoznavanje dječjih sposobnosti, razumijevanje potreba i poticanje dječje inicijative. Također, važno je djetetu stvoriti atmosferu sigurnosti, razumijevanja i uvažavanja u igri (Rečić, 2007; Gardašević, 2021). Dijete je potrebno promatrati kako bi roditelji uvidjeli treba li ono pomoć u igri, ukoliko ju samo ne zatraži. Također, dijete ne treba tjerati na igru koja mu je dosadna (Maleš i sur., 1991).

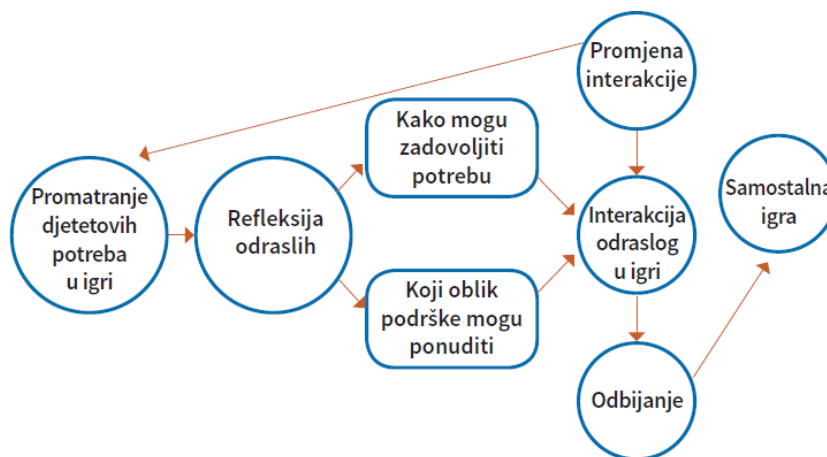
Ashiabi (2007, prema Klarin, 2017) navodi funkcije koje odrasli mogu ostvarivati kroz dječju igru. Jedna od funkcija je uloga opservatora koja označava promatranje dječje igre kako bi se bolje razumjela, planirala i poticala kod djeteta. Odrasli mogu u igri imati i ulogu rukovoditelja i facilitatora. U toj ulozi odrasli organizira i stvara uvjete za igru, odabire materijale, vrijeme i prostor za igru. U ulozi medijatora odrasli potiču dijete na interakciju s drugom djecom i različitim materijalima. Naravno, kada roditelji aktivno sudjeluju u dječjoj igri onda imaju ulogu sudionika u igri i mogu unositi vlastite ideje u igru (Klarin, 2017).

Roditeljeva uključenost u dječju igru je iznimno važna, no ne treba biti direktna i nametnuta (Klarin, 2017), stoga se javljaju razlike u tumačenjima opsega uključenosti roditelja u igru djeteta (Dissing Sandahl, 2019). Idealna uloga odrasloga u igri djeteta je neposredna i aktivna (Gardašević, 2021). Važno je da postoji ravnoteža u iniciranju igre između roditelja i djeteta (Maleš i sur., 1991). Djetetu je potrebno prepustiti da samo osmišljava pravila i donosi odluke u igri. No, ipak roditelji često igru prepuštaju dječjoj inicijativi, smatraju igru zabavom i ne

uključuju se u igru, ali sudjelovanje roditelja u igri je također važno. Sudjelovanjem u igri roditelji potiču djetetovu inicijativu, samostalnost i stjecanje vještina (Gardašević, 2021). Uključenost roditelja u igru je poželjna dok god su roditelj i dijete zadovoljni u igri i razvijaju igru (Petrović-Sočo, 1999). U dijalozima s djecom tijekom igre, važno je da roditelji djeluju iskreno zainteresirani (Gardašević, 2021). Kasnije se roditelj isključuje iz igre i prepušta djetetu da nastavi igru. Istraživanje Howes i Stewart (1987, prema Klarin, 2017) ukazuje da uključenost roditelja u igru djeteta doprinosi većoj kompetentnosti i kreativnosti u igri. Kvaliteta igre može biti bolja ukoliko su roditelji uključeni u nju i to na način da se za igru odredi vrijeme, s obzirom na dob djeteta, i da prostor za igru bude adekvatan. Također, u interakciji s roditeljem dijete može razviti nove oblike igre, a posebno u slučaju kada dijete ima različite materijale za igru na raspolaganju (Ward, 1996, prema Klarin, 2017).

Međutim, dječja igra će se razvijati i bez uključenosti roditelja. Uključivanje roditelja ponekad može poremetiti igru i imati negativan utjecaj (Petrović-Sočo, 1999). Ukoliko roditelj preuzme vodeću ulogu u igri, time zanemaruje dobrobit djeteta i umanjuje njegovu samostalnost (Gardašević, 2021), a u dječjoj igri se gubi kreativnost i spontanost (Else, 2014, prema Klarin, 2017). Bez direktne uključenosti roditelja, dijete kroz igru uči kako rješavati konflikte, kako se zauzeti za sebe, kako dijeliti s drugima, kako donositi odluke i sl. (Klarin, 2017). Slobodno se igrati znači biti otvoren prema svemu što igra donese. Igru je potrebno pustiti da se samostalno razvija, ne treba ju prekidati. Igra treba biti opuštena i zabavna. Roditelj bi trebao dijete poticati na igru, a ne se uključivati kada nema potrebe za time (Dissing Sandahl, 2019). Na roditelju je da odabere koliko želi biti uključen u igru djeteta (Petrović-Sočo, 1999). Ukoliko se djeca igraju u kući, roditelj može biti u drugoj prostoriji, kako bi bio u blizini kada djeci nešto zatreba. Djetetu to stvara sigurnost i opuštenost u igri (Dissing Sandahl, 2019). Odrasli mogu poticati igru na način da pokažu zanimanje za dječju igru, da osiguraju sigurne prostorne i materijalne uvjete za igru, da prate kako se dijete igra i koje razvojne potrebe ima, da reagiraju kada dijete treba pomoć, da smatraju igru važnom i sl. (Else, 2014, prema Klarin, 2017).

Važno je istaknuti kako je kvaliteta brige za dijete povezana s kvalitetom dječje igre. Vigotski (Trawick-Smith, 2008, prema Klarin, 2017) je prikazao model interakcije između odraslih i djeteta tijekom igre koji je prikazan na slici 1. Model prikazuje što roditelji trebaju poduzeti prije uključivanja u igru djeteta te kada dolazi do odbijanja od strane djeteta, odnosno kada se počinje razvijati samostalna igra djeteta.

Slika 1 - Model interakcije odrasli-dijete tijekom igre (Klarin, 2017:41)

Vjerovanja koja roditelji imaju o igri utječe na njihovu interakciju s djecom, što povratno utječe na razvoj samog djeteta. Također, njihova vjerovanja određuju kako će biti organizirane svakodnevne aktivnosti djeteta, od vrste igraćaka s kojima će se dijete igrati do okoline u kojoj će se igrati (Fischer i sur., 2008). Način na koji je roditelj prisutan odražava kvalitetu odnosa s djetetom. Samo fizička prisutnost može ispuniti dječje potrebe i zahtjeve, ali emocionalna prisutnost utječe na siguran i zdrav odnos roditelja i djeteta te na kvalitetu igre (Dissing Sandahl, 2019). Uočene su razlike između očeva i majki s obzirom na vrstu igara koje igraju sa svojom djecom (Warash, Root, Devito Doris, 2016). Razlike u stavovima i uključenosti roditelja u igru također ovise o određenim karakteristikama djeteta. Elkind (2010, prema Warash, Root, Devito Doris, 2016) navodi nalaze u kojima se majke češće igraju sa svojim kćerima, nego sa sinovima. Također, majke se, za razliku od očeva, rjeđe uključuju u fizičku igru sa svojim djecom.

Površan kontakt se zamjećuje u slučajevima kada roditelj djetetu kupuje puno darova i time kompenzira svoju odsutnost (Dissing Sandahl, 2019). Roditelj treba jasno objasniti djetetu ukoliko se nije u mogućnosti igrati s djetetom. Reakcije roditelja na dječju igru i pogreške koje se mogu dogoditi, od velike su važnosti za odgojno djelovanje (Maleš i sur., 1991). Djeci je igra prirodan način učenja, međutim odrasli često igru koriste za rješavanje obrazovnih zadataka. Na taj način se igra pretvara u poučavanje (Gardašević, 2021). Ponekad roditelji usmjeravaju dijete na učenje složenih kognitivnih vještina prije nego je ono razvojno spremno za takve aktivnosti. Stoga je važno promatrati djetetove individualne potrebe i sukladno njima poticati dijete na aktivnosti u kojima može učiti vokabular, čitanje, strane jezike i sl. (Fischer i sur., 2008).

Uloga roditelja u igri tijekom djetetova odrastanja se mijenja. Važno je djetetovu igru ne prekidati jer je ona za dijete ozbiljna aktivnost. Ukoliko roditelj uoči nedostatak ideja ili ako dijete pokazuje želju da se roditelj uključi u igru, ono se treba ispoštovati kad god je roditelj u mogućnosti. Roditelj ima važnu ulogu i u odabiru igračkaka za dijete, pri čemu je važnija raznolikost, nego brojnost igračkaka. Važno je da dijete koristi igračke za igru te da su one primjerene dobi, sposobnostima i potrebama djeteta. „Nije dovoljno djetetu kupiti igračku. Dijete želi da se i vi igrate s njim. Naučite dijete kako će koristiti igračku i igrati se, a ono će dalje samo nadograđivati i osmišljavati.“ (Rečić, 2007:22). Većinom će nepotrebne, pokvarene i stare stvari u kućanstvu biti primamljive kao materijali u dječjoj igri. Važno je da roditelj u igri djeteta obrati pažnju na zdravlje djeteta i moguće opasnosti (Rečić, 2007).

U prvoj godini djetetova života roditelj stvara prve mogućnosti djetetove igre na način da djetetu pruža materijale koji aktiviraju većinu osjetila. Dijete se u tom periodu najviše u igri koristi rukama i ustima te stoga treba na umu imati da materijali budu lako perivi i bez oštrih detalja (Rečić, 2007). U razdoblju od prve do treće djetetove godine roditelj i dalje ima važnu ulogu u igri djeteta, a broj igračkaka se često povećava. Važno je da su one jarkih boja, mekane i lagane, otporne na bacanje (Rečić, 2007). Od djetetove pete do sedme godine igra se počinje sve češće odvijati s drugima, u paru ili skupini. U tom periodu roditelj treba djetetu prepustiti donošenje odluka i uspostavljanje odnosa s drugima u igri. Na taj način dijete uči živjeti u zajednici, a roditelj potiče i upoznaje dijete s novim igrama važnima za usvajanje novih dužnosti i obveza (Rečić, 2007). U razdoblju od sedme do devete godine života dijete najviše vremena provodi u zatvorenom prostoru, u školi ili kući. Zbog toga nije neobična djetetova potreba za pokretnim igrama na otvorenom. Dijete se tada najviše igra sa svojim vršnjacima/prijateljima (Rečić, 2007). Zdravo je da djeca provode i određeno vrijeme s vršnjacima jer roditelji ne mogu zamijeniti dječje društvo (Maleš i sur., 1991).

III. METODOLOGIJA EMPIRIJSKOG ISTRAŽIVANJA

3.1. Cilj i problem istraživanja

Ovaj rad se bavi istraživanjem stavova roditelja o dječjoj igri. Cilj rada je ispitati stavove roditelja o dječjoj igri s obzirom na određena sociodemografska obilježja.

Nezavisne varijable u istraživanju odnose se na spol, dob, broj djece, broj članova obitelji, stupanj obrazovanja, procjenu materijalnog statusa i stil roditeljstva. Zavisne varijable se odnose na pozitivan stav prema dječjoj igri, negativan stav prema dječjoj igri, odnos roditelja i djeteta u igri i fokus na stjecanje akademskih vještina u igri.

3.2. Hipoteze

Iz cilja i problema istraživanja oblikovane su sljedeće hipoteze:

H1: Očekuje se da će većina roditelja imati pozitivan stav prema igri djeteta.

H2: Očekuje se da će roditeljima s višim stupnjem obrazovanja biti važnije stjecanje akademskih vještina od slobodne, nestrukturirane igre djeteta.

H3: Očekuju se statistički značajne razlike pri uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji i procjenu materijalnog statusa obitelji.

3.3. Instrument

Za provedbu istraživanja korišten je prilagođeni anketni upitnik o stavovima roditelja prema dječjoj igri. Za izradu anketnog upitnika korištena su pitanja iz upitnika Parent Play Beliefs Scale (PPBS) autora Fogle i Mendez (2006) i pitanja iz upitnika Parents' Perceptions of Child's Play and the Relation to Children's Development of Social Competence and Creativity, autora Lin (2009). Iz prvog upitnika preuzeta su pitanja 1-3, 5-14, 16-26 i 29-31, a iz drugog upitnika pitanja pod brojem 15, 27, 28 i 32-39. Upitnik sadrži ukupno 39 pitanja podijeljenih u dva dijela. Prvi dio sastoji se od 11 pitanja koja se odnose na sociodemografske podatke o

ispitanicima: spol roditelja, dob roditelja, broj djece, broj članova obitelji, stupanj obrazovanja roditelja, procjena materijalnog statusa, spol, dob djeteta i stil roditeljstva. Drugi dio upitnika sastoji se od 28 pitanja o stavovima prema dječjoj igri. Tvrdnje su podijeljene u kategorije: pozitivan stav prema igri, negativan stav prema igri, uključenost roditelja u igru te fokus na akademske vještine u igri. Pozitivan stav prema igri izražen je u ukupno 8 tvrdnji, odnosno pitanja, negativan stav prema igri izražen je u 7 tvrdnji, uključenost roditelja u igru izražen je u ukupno 9 tvrdnji, a fokus na akademske vještine u ukupno 4 tvrdnje odnosno pitanja u upitniku. Likertovom skalom (1 – u potpunosti se ne slažem, 2 – ne slažem se, 3 – niti se ne slažem niti se slažem, 4 – slažem se, 5 – u potpunosti se slažem) ispitanici označuju stupanj slaganja/neslaganja s navedenim tvrdnjama.

3.4. Uzorak

Istraživanje je provedeno na uzorku od 62 roditelja učenika prvih i drugih razreda osnovnih škola s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Od ukupnog broja roditelja ispitano je 56 majki (90,3 %) i 6 očeva (9,7 %). Većina roditelja koji su sudjelovali u istraživanju pripada dobnoj skupini od 30-39 godina (53,2 %, N=33). Skupini od 40-49 godina pripada 33,9 % (N=21) ispitanika, a samo 11,3 % (N=7) skupini od 20-29 godina.

3.5. Postupak

Istraživanje je provedeno u periodu od 10. do 24. lipnja 2022. godine. Radi lakšeg i bržeg prikupljanja, podaci su prikupljeni koristeći Google Forms aplikaciju u kojoj se nalazio anketni upitnik. Uz pomoć profesorica i nastavnica anketni upitnik je bio proslijeđen roditeljima učenika prvih i drugih razreda osnovnih škola s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Podatci dobiveni ispunjavanjem anketnih upitnika obrađeni su u statističkom programu za računalnu obradu podataka (SPSS) postupcima deskriptivne i inferencijalne statistike uz primjenu ANOVA-e.

IV. REZULTATI

4.1. Sociodemografski podaci

Istraživanje je provedeno na ukupno 62 roditelja djece prvih i drugih razreda osnovnih škola s područja Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije. Od toga je ispitano 56 majki (90,3 %) i 6 očeva (9,7 %). Većina roditelja koji su sudjelovali u istraživanju pripada dobnoj skupini od 30-39 godina (53,2 %, N=33), skupini od 40-49 godina pripada 33,9 % (N=21) ispitanika, a samo 11,3 % (N=7) skupini od 20-29 godina. S obzirom na broj djece, najviše je ispitanika s dvoje djece (51,6 %, N=32), zatim s troje djece (24,2 %, N=15), jednim djetetom (16,1 %, N=10) i četvero ili više djece (8,1 %, N=5). Sukladno prethodnom, najviše ispitanika živi u četveročlanoj obitelji (45,2 %, N=28).

U istraživanju se ispitivao i stupanj obrazovanja (oba) roditelja. Rezultati pokazuju da najviše roditelja ima završen diplomski sveučilišni studij, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, specijalistički diplomski stručni studij, poslijediplomski specijalistički studij (magistri specijalisti), poslijediplomski sveučilišni studij (magistri znanosti) u postotku od 38,7 % (N=24). No, u približnom postotku je 30,6% (N=19) roditelja sa završenom srednjom školom, strukovnim obrazovanjem (škola za obrtnička i industrijska zanimanja, škola za KV i VKV radnike, tehničku, ekonomsku, medicinsku ili slična srednja škola). U istraživanju se od ispitanika tražila procjena trenutnog materijalnog statusa. Roditelji su odgovorili da svoj materijalni status procjenjuju kao dobar (48,4 %, N=30), kao srednji (37,1 %, N=23) i odličan (12,9 %, N=8).

S obzirom na spol djeteta, 48,4 % (N=30) roditelja ima djevojčicu, a 51,6 % (N=32) roditelja dječaka koji pohađaju prvi ili drugi razred osnovne škole. Rezultati su prikazani u tablici 1 u nastavku.

Tablica 1 – Raspodjela rezultata s obzirom na spol djeteta

		N	%
Spol	Dječak	32	51,6
	Djevojčica	30	48,4
	Σ	62	100

Pri analizi rezultata uočen je podatak u kojemu je većina roditelja u upitniku označila da u odgoju djece primjenjuju autoritativan stil roditeljstva (95,2 %). Samo tri ispitanika označilo je da primjenjuje autoritaran stil roditeljstva (4,8 %).

4.2. Deskriptivna statistika odabranih dimenzija ispitivanih varijabli

Prije analize zbrojene su varijable u svrhu dobivanja novih varijabli, a zbrojenim varijablama utvrđen je koeficijent pouzdanosti Cronbachov alpha. Dobivene su sljedeće varijable: pozitivan stav prema igri ($\alpha=0,87$), negativan stav prema igri ($\alpha=0,55$), fokus na akademske vještine u igri ($\alpha=0,45$), uključenost roditelja u igru ($\alpha=0,83$). Varijabla pozitivan stav prema igri dobivena je zbrajanjem 8 tvrdnji pozitivno usmjerenih prema vrednovanju igre djeteta, varijabla negativan stav prema igri nastala je zbrajanjem 7 tvrdnji koje su negativno usmjerene prema vrednovanju igre djeteta, varijabla fokus na akademske vještine dobivena je zbrajanjem 4 tvrdnje u kojima se iskazuju stavovi da su akademske vještine važnije za dijete od slobodne, nestrukturirane igre, i varijabla uključenost roditelja u igru dobivena je zbrajanjem 9 tvrdnji koje iskazuju pozitivne odnose roditelja i djeteta u igri.

Za deskriptivnu analizu korištene su varijable pozitivan stav prema igri djeteta i negativan stav prema igri djeteta.

Pozitivan stav prema igri djeteta

Većina roditelja (87,1 %, N=54) se u potpunosti slaže s tvrdnjom da igra djetetu omogućuje prilike za stjecanje novih iskustava i učenje novih vještina i sposobnosti. S navedenom tvrdnjom slaže se 9,7 % (N=6) ispitanika, a u potpunosti se ne slaže 1,6 % (N=1) ispitanika. Također isti broj ispitanika, točnije 87,1 % (N=54) u potpunosti se slaže s tvrdnjom da igranje pomaže u razvoju govora i komunikacijskih vještina kod djeteta. S tvrdnjom, da dijete kroz igru uči izražavati pozitivne i negativne emocije, se u potpunosti slaže 88,7 % (N=55). Većina roditelja u potpunosti se slaže (69,4 %, N=43) i slaže se (17,7 %, N=11) s tvrdnjom da dijete kroz igru razvija maštu. S tom tvrdnjom se u potpunosti ne slaže 11,3 % (N=7) ispitanika. Slična je situacija i s tvrdnjom da igra može poboljšati razvoj kognitivnih vještina kod djeteta. S tom tvrdnjom se u potpunosti ne slaže 11,3 % (N=7) ispitanika, a većina ispitanika (59,7 %, N=37) se u potpunosti slaže s tvrdnjom. Također, većina se ispitanika u potpunosti slaže (66,1 %, N=41) i slaže se (21 %, N=13) da igra potiče kreativnost kod djeteta.

Negativan stav prema igri djeteta

Većina ispitanika se u potpunosti ne slaže (56,6 %, N=35) s tvrdnjom da se ne igra često sa svojim djetetom jer mu/joj to nije važno. Određeni broj ispitanika (14,5 %, N=9) bio je neodlučan, a 4,6 % (N=3) se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Najviše ispitanika odgovorilo je da se u potpunosti ne slaže (56,5 %, N=35) i ne slaže (22,6 %, N=14) s tvrdnjom da ne voli kada se dijete igra samo ili sa drugom djecom. S tvrdnjom, da nije važno igraju li se drugi članovi obitelji s djetetom, se većina ispitanika u potpunosti ne slaže (41,9 %, N=26). Nekoliko ispitanika (6,5 %, N=4) se s navedenom tvrdnjom slaže, a 14,5 % (N=9) ih je neodlučno. Većina ispitanika se također u potpunosti ne slaže (71 %, N=44) s tvrdnjom da igra ne pomaže u razvoju sposobnosti djeteta za rješavanje problema. Slični su rezultati i u vezi s tvrdnjom da je igra samo zabava i ne doprinosi učenju i razvoju djeteta. Većina ispitanika (53,2 %, N=33) se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom. Ispitanici su podijeljeni u odgovorima vezanim uz tvrdnju da djetetu ne kupuju puno igračaka jer igru smatraju nevažnom. Većina ispitanika (45,2 %, N=28) je odgovorila da se s tom tvrdnjom u potpunosti ne slaže, a 24,2 % (N=15) ih ne neodlučno. S tvrdnjom se u potpunosti slaže 4,8 % (N=3) ispitanika.

4.3. Rezultati jednosmjerne analize varijance

4.3.1. Analiza varijance o važnosti akademskih vještina s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika

Za provedbu ove analize korištena je varijabla fokus na akademske vještine u igri dobivena je zbrajanjem 4 tvrdnje u kojima se iskazuju stavovi da su akademske vještine važnije za dijete od slobodne, nestrukturirane igre.

Jednosmjernom analizom varijance nisu utvrđene statistički značajne razlike o važnosti akademskih vještina s obzirom stupanj obrazovanja ispitanika. U tablici 2 su prikazani rezultati za navedene varijable na kojima nije utvrđena statistički značajna razlika.

U anketnom upitniku se od ispitanika tražilo da označe dob i stupanj obrazovanja svojeg partnera ukoliko ga imaju. Od ukupno 62 ispitanika, 52 ih je odgovorilo na navedena pitanja. Jednosmjernom analizom varijance nisu utvrđene statistički značajne razlike o važnosti

akademskih vještina s obzirom stupanj obrazovanja partnera ispitanika. Rezultati su prikazani u tablici 3.

Tablica 2 – Analiza varijance o važnosti akademskih vještina s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja

Stupanj obrazovanja roditelja	N	AD	SD	MIN	MAX	F
osnovna škola	2	16,50	2,12	15	18	2,248
srednja škola gimnazija	2	10,00	,00	10	10	
srednja škola strukovna	19	10,53	3,15	6	18	
usavršavanje poslije srednje škole	5	11,20	1,30	10	13	
stručni studij > 3, preddiplomski	7	9,57	2,44	7	13	
diplomski studij	24	12,08	2,81	7	17	
doktorski studij	3	10,00	4,35	7	15	
Σ	62	11,23	3,01	6	18	

Bilješka: $p < 0,05^*$; $p < 0,01^{**}$; $p < 0,001^{***}$

Tablica 3 – Analiza varijance o važnosti akademskih vještina s obzirom na stupanj obrazovanja partnera roditelja

Stupanj obrazovanja partnera roditelja	N	AD	SD	MIN	MAX	F
osnovna škola	1	18,00	.	18	18	1,393
srednja škola gimnazija	2	9,50	2,12	8	11	
srednja škola strukovna	20	11,25	2,77	6	17	
usavršavanje poslije srednje škole	5	11,40	4,28	7	18	
stručni studij < 3	1	15,00	.	15	15	
stručni studij > 3, preddiplomski	4	9,50	4,36	7	16	
diplomski studij	18	11,06	2,29	8	15	
doktorski studij	1	13,00	.	13	13	
Σ	52	11,23	2,97	6	18	

Bilješka: $p < 0,05^*$; $p < 0,01^{**}$; $p < 0,001^{***}$

4.3.2. Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji

Za provedbu ove analize korištena je varijabla uključenost roditelja u igru djeteta koja je dobivena zbrajanjem 9 tvrdnji koje iskazuju pozitivne odnose roditelja i djeteta u igri.

Jednosmjernom analizom varijance nisu utvrđene statistički značajne razlike o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji. U tablici 4 su prikazani rezultati za navedene varijable na kojima nije utvrđena statistički značajna razlika.

Tablica 4 - Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji

Broj djece	N	AD	SD	MIN	MAX	F
jedno	10	40,00	6,464	31	49	1,512
dvoje	32	40,56	7,247	18	50	
troje	15	41,40	3,661	37	48	
četvero ili više	5	46,60	2,702	43	50	
Σ	62	41,16	6,265	18	50	

Bilješka: $p < 0,05^*$; $p < 0,01^{**}$; $p < 0,001^{***}$

4.3.3. Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na procjenu materijalnog statusa obitelji

Jednosmjernom analizom varijance nisu utvrđene statistički značajne razlike o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na materijalni status obitelji. U tablici 5 su prikazani rezultati analize.

Tablica 5 - Analiza varijance o uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na procjenu materijalnog statusa obitelji

Procjena materijalnog statusa	N	AD	SD	MIN	MAX	F
jako loše	1	34,00	.	34	34	1,164
srednje	23	40,52	7,507	18	50	
dobro	30	42,40	4,746	31	50	
odlično	8	39,25	7,226	28	48	
Σ	62	41,16	6,265	18	50	

Bilješka: p<0,05*; p<0,01**; p<0,001***

V. RASPRAVA

U ovome radu je prikazano istraživanje stavova roditelja o igri djeteta. Istraživanje se bavi proučavanjem utjecaja stupnja obrazovanja, broja djece u obitelji i procjene materijalnog statusa na stavove roditelja o igri djeteta. Također, proučava se jesu li stavovi roditelja o dječjoj igri pozitivni ili negativni.

H1: Očekuje se da će većina roditelja imati pozitivan stav prema igri djeteta.

Deskriptivnom analizom prikupljenih podataka utvrđeno je kako od ukupnog broja ispitanih većina roditelja ima pozitivan stav prema igri djeteta.

Eret (2013) navodi provedeno istraživanje o mišljenjima roditelja o igri djece ranije školske dobi. U istraživanju je sudjelovalo 78 roditelja djece Osnovne škole Eugena Kvaternika u Velikoj Gorici, u travnju 2012. godine. Za istraživanje je korišten anketni upitnik. Rezultati su pokazali da roditelji igru smatraju važnim dijelom odrastanja. Većina roditelja razmišlja u skladu sa suvremenim teorijama dječje igre te podržava prava djeteta, zaigranost djeteta i razlike u karakteru djeteta tijekom igre (Eret, 2013). Razvojem teorija ranog odgoja ističe se potreba i vrijednost igre u ranom djetinjstvu (Huang, 2013). Vjerovanja koja roditelji imaju o igri utječe na njihovu interakciju s djecom, što povratno utječe na razvoj samog djeteta. Također, njihova vjerovanja određuju kako će biti organizirane svakodnevne aktivnosti djeteta, od vrste igračkaka s kojima će se dijete igrati do okoline u kojoj će se igrati (Fischer i sur., 2008). S druge strane, Ryzhova (2013) navodi da roditelji više vrednuju obrazovanje od igre te se u vrtićima ne potiče slobodna igra. Javljaju se i obrazovni programi koji su više fokusirani na stjecanje akademskih vještina. Društvene igre i igre u timu se rjeđe igraju, nasuprot računalnih igara (Ryzhova, 2013). Time se kvaliteta igranja mijenja te socijalizacija djece postaje kompleksnija. Moguće je primijeti da se sve manje djece igra, a u tome ih sprječava loš odgoj, tehnologija, nesigurnost, ali i konzumerizam. Prema Ryzhova (2013) današnja djeca odabiru i igraju drugačije igre, nego njihovi roditelji. Djeca su prije koristila prirodne materijale i predmete iz okoline za igru, a današnja djeca zbog veće dostupnosti igrački nemaju tu potrebu. Da bi došlo do promjene i da bi igra postala važna potrebno je da odrasli, odgojno-obrazovni sustav i vladajući promjene stavove o dječjoj igri koji su prisutni u društvu. Također, djeca trebaju imati vrijeme za igru i kod kuće i u vrtićkim ustanovama. Za to je potrebno vrijeme, prostor, igračke, različiti objekti, podrška odraslih i interakcija s vršnjacima (Ryzhova, 2013). Odrasli mogu poticati igru na način da pokažu zanimanje za dječju igru, da osiguraju sigurne

prostorne i materijalne uvjete za igru, da prate kako se dijete igra i koje razvojne potrebe ima, da reagiraju kada dijete treba pomoć, da smatraju igru važnom i sl. (Else, 2014, prema Klarin, 2017). S obzirom na navedene nalaze, vrlo je ohrabrujuće i pozitivno da su roditelji u ovom istraživanju iskazali svoj stav o važnosti dječje igre, čime doprinose njezinom održavanju. Pozitivnom odnosu prema igri doprinosi i sve veći broj igraonica za djecu, organiziranih radionica, uređenih igrališta, rekreativnih i sportskih centara (Zagorac, 2006).

H2: Očekuje se da će roditeljima s višim stupnjem obrazovanja biti važnije stjecanje akademskih vještina od slobodne, nestrukturirane igre djeteta.

Istraživanjem nije utvrđena statistički značajna razlika u fokusu na akademske vještine s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika. Analiza nije pokazala da roditelji s višim stupnjem obrazovanja smatraju važnijim stjecanje akademskih vještina od slobodne, nestrukturirane igre djeteta. Pri tumačenju rezultata važno je uzeti u obzir veličinu i neslučajnost uzorka. Postavljena hipoteza se temeljila na nalazima istraživanja poput autorice Ryzhova (2013), koja u istraživanju navodi da većina roditelja ne smatra igru važnom kao pripremu za polazak u školu. Ispitanici smatraju da je važno da dijete nauči čitati i pisati. Nalazi također ukazuju da se vrlo malo roditelja igra sa svojom djecom na odmoru. Većina djece navodi da se roditelji premalo i rijetko igraju s njima te da često nemaju vremena za igru (Ryzhova, 2013). Također, Gardašević (2021) navodi da je djeci igra prirodan način učenja, međutim odrasli često igru koriste za rješavanje obrazovnih zadataka. Na taj način se igra pretvara u poučavanje. No, s druge strane, u prilog dobivenim rezultatima, Warash, Root i Devito Doris (2016) navode istraživanje koje proučava stavove roditelja o igri djeteta. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 68 roditelja. Za istraživanje su koristili anketni upitnik Parent Play Belief Scale (PPBS). Rezultati su pokazali da je roditeljima igra važnija od akademskih vještina. Uočeno je da je očevima nešto važnije usvajanje akademskih vještina od igre, nego majkama. Ono što je također uočeno jest razlika između očeva i majki u stavovima o važnosti igre za dijete. Naime, majke više od očeva vrednuju i potiču igru kod djeteta (Warash, Root i Devito Doris, 2016). Gleason (2005, prema Warash, Root, Devito Doris, 2016) također navodi da postoje razlike u percepciji dječje igre između majki i očeva. Naime, očevi igru smatraju zabavnom aktivnosti, dok se majke više usmjeravaju obrazovnim stranama igre. Navedeni istraživački nalazi mogu služiti budućim istraživanjima i nadogradnji ovog istraživanja, u kojemu bi predmet proučavanja bile razlike između očeva i majki u percepciji dječje igre.

Igra djeteta se s vremenom mijenja pa je tako zamjetno manje prave igre, djeca se sve manje igraju jer se umjesto toga pripremaju za život i svijet odraslih (Vrbanc, 2008). Djeca danas

provode vrijeme koristeći medije, poput televizije, računala, mobitela i tableta, a igre se pretežito odvijaju u zatvorenom prostoru te se djeca najčešće igraju samostalno (Gardašević, 2021). Dodatna istraživanja na temu igre mogu pomoći u boljem razumijevanju današnje igre. Važno je ne zaboraviti da dijete kroz igru uči o svijetu, drugima i samome sebi. Rezultati istraživanja (Ryzhova, 2013) pokazuju da djeca bez obzira što sudjeluju u organiziranim aktivnostima, ipak žele vrijeme za slobodnu igru. Stoga, nepotvrđenost ove hipoteze zapravo ide u prilog dječjoj igri koja je i dalje prepoznata kao važna u životu djeteta.

Budući rad i istraživanja mogu dublje istražiti tematiku stavova o dječjoj igri s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja. Babić i Irolović, (2004) navode da se u obiteljskom kontekstu zamjećuje raskorak između roditeljskih vjerovanja i ponašanja. Tako neki roditelji, iako vjeruju u važnost igre, imaju poteškoća u povezivanju igre i poučavanja, a drugi prekidaju igru i zanemaruju je radi poučavanja (Babić, Irolović, 2004). Potrebno se osvrnuti i na današnji način života odraslih i djece, u kojemu je sve više obveza, podražaja i interesa prisutno. Roditelji su najčešće zaposleni, a djeca zatrpana različitim sportskim, obrazovnim i drugim obvezama (Lazar, 2007). Postavlja se pitanje koliko je kvalitetnog vremena ostavljeno za slobodnu, nestrukturiranu igru djeteta. Ponekad roditelji s osjećajem grižnje savjesti kupuju djeci igračke ili sličnim gestama žele nadoknaditi neprovedeno vrijeme u igri s djetetom (Lazar, 2007). Na taj način se mogu protumačiti i dobiveni rezultati ovog istraživanja, odnosno postoji mogućnost da su se roditelji, odgovaranjem na pitanja o važnosti dječje igre, htjeli pokazati boljima. Stoga su buduća istraživanja na ovu temu potrebna kako bi se dobili točniji nalazi i zaključci.

H3: Očekuju se statistički značajne razlike pri uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji i procjenu materijalnog statusa obitelji.

Nije utvrđena statistički značajna razlika pri uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji i na procjenu materijalnog statusa obitelji. Nenadić-Bilan (2014) navodi istraživanje provođenja zajedničkog vremena u igri između roditelja i djeteta, s obzirom na broj članova obitelji i materijalni i stambeni status obitelji. Cilj istraživanja je bio ispitati dimenziju provođenja zajedničkog vremena za igru roditelja i djece. U istraživanju je sudjelovalo 350 roditelja djece u dobi od treće do šeste godine koji pohađaju predškolske ustanove u Zadarskoj, Šibensko-kninskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji. S obzirom na broj članova, najviše je četveročlanih obitelji (50%), a zatim tročlanih obitelji (29%). Za istraživanje je korištena Beavers skala obiteljskog sustava. Obrada rezultata ukazuje na povezanost zajednički provedenog vremena s materijalnim i stambenim statusom roditelja, međutim ne postoji statistički značajna povezanost. Analiza rezultata je pokazala da samo 22,6 % roditelja ima

svakodnevno u potpunosti vremena za zajedničku igru sa svojom djecom. Uglavnom za to ima vremena 58,9 % roditelja, a 18,6 % ih navodi da uglavnom ili uopće nema vremena za zajedničku igru s djecom. Ispitanici, odnosno roditelji, se razlikuju u količini provođenja slobodnog vremena s obzirom na materijalni status (odlično, dobro, srednje, loše i jako loše). Rezultati su pokazali da samo jedan ispitanik jako lošeg materijalnog statusa u potpunosti ima vremena za zajedničku igru, a njih 57 % odličnog materijalnog statusa. No, dodatnom analizom varijance rezultati pokazuju da ne postoje razlike u količini provedenog vremena za zajedničku igru s obzirom na materijalni status roditelja. Također, statistički značajna povezanost nije utvrđena niti s varijablama spol roditelja, broj djece i broj članova obitelji. Ono što rezultati istraživanja pokazuju jest da većina roditelja nema dovoljno vremena za svakodnevnu igru s djecom što se može pripisati napornom dnevnom ritmu (Nenadić-Bilan, 2014). Bartlett (1997) smatra da obitelji s više djece ne mogu izdvojiti jednako vremena za igru kao obitelji s jednim ili dva djeteta. Odnosno, roditelji s više djece manje vremena mogu posvetiti, recimo odlasku s djetetom u park na igru. Duran (2003) navodi da u nerazvijenim društvenim sredinama igra kraće traje i nerazvijena je, nego u razvijenim sredinama. Također, postoji razlika između sela i grada gdje „majke na selu provode više vremena s djecom, nego majke u gradu.“ (Leutar, 2004, prema Nendić-Bilan, 2014:110). Tomu se može nadovezati i hipoteza o utjecaju materijalnog statusa na uključenost roditelja u igru. Međutim, podatke istraživanja treba promatrati iz više aspekata koji su mogli utjecati na ovakve rezultate. Da bi analiza bila kvalitetnija poželjan je veći broj ispitanika različitih sociodemografskih karakteristika. Rezultati su pokazali da je najveći broj obitelji s dvoje djece (51,6 %, N=32) što vjerojatno roditeljima ne predstavlja teškoće pri uključivanju u dječju igru, posebno ako imaju pomoć partnera. Također, važan je i utjecaj tehnologije pa Hiniker, Kientz i Radesky (2018) navode da je manja vjerojatnost da će roditelji i djeca međusobno surađivati tijekom igranja s tabletima u usporedbi s igračkama. Jasno je kako tehnologija može poboljšati, ali i umanjiti igru između roditelja i djeteta. Proučavanje prednosti i nedostataka tehnologije može pomoći u razumijevanju potreba u igri roditelja i djeteta (Hiniker Kientz i Radesky, 2018).

VI. ZAKLJUČAK

Igra je aktivnost koja se uvijek povezuje s djetetom. Ona je neizostavna aktivnost koja je intrinzično motivirana i za kojom se javlja želja. Igra izaziva radost, opuštanje i zabavu, a ujedno bez nje nema kvalitetnog tjelesnog, intelektualnog i emocionalnog razvoja djeteta. Roditeljeva uloga u odgoju djeteta je izazovna i zahtijeva stalno usavršavanje i učenje. Roditelj kao prva osoba u djetetovom životu iznimno utječe na razvoj djeteta i njegovu igru. Odrasli djetetu služe kao primjer od kojega će ono učiti i kako će se ponašati (Maleš i sur., 1991). Roditeljeva uključenost u dječju igru je iznimno važna, no ne treba biti direktna i nametnuta (Klarin, 2017). Idealna uloga odrasloga u igri djeteta je neposredna i aktivna (Gardašević, 2021).

Cilj ovog istraživanja bio je ispitati stavove roditelja o igri djeteta. Istraživanjem se željelo utvrditi imaju li roditelji pozitivne ili negativne stavove prema dječjoj igri, odnosno koliko igru smatraju važnom. Također, željelo se ispitati je li stjecanje akademskih vještina kod djeteta važnije od slobodne, nestrukturirane igre s obzirom na stupanj obrazovanja roditelja te postoje li razlike pri uključenosti roditelja u igru djece s obzirom na broj djece u obitelji i procjenu materijalnog statusa. Analizom rezultata potvrđena je hipoteza da roditelji o dječjoj igri imaju pozitivan stav. Obradom rezultata nisu utvrđene statistički značajne razlike u fokusu na akademske vještine s obzirom na stupanj obrazovanja ispitanika, niti statistički značajne razlike pri uključenosti roditelja u igru djeteta s obzirom na broj djece u obitelji i na procjenu materijalnog statusa obitelji. Na dobivene rezultate je mogao utjecati manji broj ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju, neslučajnost uzorka ili neiskrenost ispitanika. Naime, važno je istaknuti da pozitivan stav prema igri nije nestao kod roditelja te da još uvijek ima mogućnosti za napredak i ulaganje u dječju igru. Odrasli su važan faktor u razvoju i učenju djeteta. Za fizički i psihički razvoj djeteta važne su aktivnosti roditelja, ali i djeteta. Vlastitom aktivnošću dijete može razvijati svoje snage i sposobnosti (Maleš, 1991). Dijete se igra s obzirom na vlastite sposobnosti, karakter, interese i interakciju s okolinom (Gardašević, 2021), stoga je važno da roditelji prepoznaju navedene karakteristike kako bi djetetu osigurali nesmetan razvoj. Odrasli mogu poticati igru na način da pokažu zanimanje za dječju igru, da osiguraju sigurne prostorne i materijalne uvjete za igru, da prate kako se dijete igra i koje razvojne potrebe ima, da reagiraju kada dijete treba pomoć, da smatraju igru važnom i sl. (Else, 2014, prema Klarin, 2017). Sudjelovanjem u igri roditelji potiču djetetovu inicijativu, samostalnost i stjecanje vještina. Stoga je dobar odgoj onaj u kojemu dijete kroz aktivnosti u svakodnevnim situacijama

donosi odluke, rješava probleme i uči se odgovornosti te na taj način razvija svoje kompetencije (Maleš, 2012). Važno je istaknuti da je kvaliteta brige za dijete povezana s kvalitetom dječje igre (Klarin, 2017). Ovim radom nastoji se istaknuti važnost uloge roditelja u igri djeteta posebno u suvremenim okolnostima u kojima su odrasli pretrpani obvezama, a djeca aktivnostima i podražajima iz okoline. Veoma je pozitivno da roditelji koji su sudjelovali u ovom istraživanju igru smatraju važnom i imaju pozitivan stav prema njoj. Dodatnim istraživanjima moguće je prikupiti još kvalitetnih nalaza o ovoj tematici.

VII. POPIS LITERATURE

1. Babić, N., i Irović, S. (2004). Djeca i odrasli u igri. *Zbornik radova, "Rastimo zajedno"*, 15-24.
2. Bartlett, S. (1997). No place to play: Implications for the interaction of parents and children. *Journal of Children and Poverty*, 3(1), 37-48. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10796129708412204>. Zadnja posjeta: 25.5.2022.
3. Burazin, S. (1978). Igra kao oblik života i rada i njena odgojna uloga u procesu dječje socijalizacije. *Život i škola. časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*. 37(05). 440-443.
4. Dissing Sandahl, I. (2019). *Igra na danski način: kako igrom odgojiti uravnoteženu, otpornu i zdravu djecu*. [prijevod Suzana Sesvečan Lozina]. Egmont. Zagreb.
5. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete-istraživač i stvaralac*. Zagreb: Alinea.
6. Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko, Naklada Slap.
7. Eret, L. (2013). Uloga roditelja u važnosti i utjecaju igre tijekom odrastanja. U: Petrović-Sočo, B., Višnjic Jevtić, A. (ur.). *Igra u ranom djetinjstvu, međunarodno stručno-znanstvena konferencija*. 192-200. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Ayse-Oeztuerk-Samur/publication/327109148_Seven_Child_Games_from_Seven_Continents/link/5b79dc5c299bf1d5a716b004/Seven-Child-Games-from-Seven-Continents.pdf. Zadnja posjeta: 10.5.2022.
8. Fisher, K. R., Hirsh-Pasek, K., Golinkoff, R. M., i Gryfe, S. G. (2008). Conceptual split? Parents' and experts' perceptions of play in the 21st century. *Journal of applied developmental psychology*, 29(4), 305-316. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0193397308000312>. Zadnja posjeta: 10.5.2022.
9. Fogle, L. M., i Mendez, J. L. (2006). *The Parent Play Beliefs Scale (PPBS): Manual and scoring guide*.
10. Gardašević, A. (2021). Koliko je podržano dete u igri u kućnim uslovima. *Pedagoška stvarnost*, 67(1), 26-40. Dostupno na: <https://pedagoskastvarnost.ff.uns.ac.rs/index.php/ps/article/view/106>. Zadnja posjeta: 25.6.2022.

11. Hiniker, A., Lee, B., Kientz, J. A., i Radesky, J. S. (2018). Let's play! Digital and analog play between preschoolers and parents. U: *Proceedings of the 2018 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems* (pp. 1-13). Dostupno na: <https://dl.acm.org/doi/abs/10.1145/3173574.3174233>. Zadnja posjeta: 13.5.2022.
12. Huang, R. (2013). What can children learn through play? chinese parents' perspective of play and learning in early childhood education. *Te Iti Kahurangi, 1*, 12-19. Dostupno na: http://edjournal.manukau.ac.nz/_data/assets/pdf_file/0010/119935/02-Huang-staff-final.pdf. Zadnja posjeta: 25.5.2022.
13. Juul, J. (2008). *Život u obitelji: najvažnije vrijednosti u zajedničkom životu i odgoju djece*. [s engleskog prevela Hana Lipovčak]. Naklada Pelago. Zagreb.
14. Klarin, M. (2017). *Psihologija dječje igre*. Dostupno na: https://vrtic-sunce.zagreb.hr/UserDocsImages/Psihologija_djecje_igre.pdf. Zadnja posjeta: 2.5.2022.
15. Konvencija o pravima djeteta (1989). Unicef. Dostupno na: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2017/05/Konvencija_20o_20pravima_20djeteta_full.pdf. Zadnja posjeta: 25.6.2022.
16. Lazar, M. (2007). *Moć igre i igračke*. Tempo. Đakovo.
17. Lin, Y. C. (2009). Parents' Perceptions of Child's Play and the Relation to Children's Development of Social Competence and Creativity. Dostupno na: <https://etda.libraries.psu.edu/catalog/10142>. Zadnja posjeta: 13.5.2022.
18. Mahmutović, A. (2013). Značaj igre u socijalizaciji djece predškolskog uzrasta. *Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu*, 8(18), 21-33. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/114289>. Zadnja posjeta: 13.5.2022.
19. Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(67), 13-15. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/file/183112>. Zadnja posjeta: 25.6.2022.
20. Maleš, D., Stričević, I., Marušić, J., Vodopija, M., i Čolić, M. (1991). *Druženje djece i odraslih: poziv na zajedničku igru*. Školska knjiga. Zagreb.
21. Nenadić-Bilan, D. (2014). Roditelji i djeca u igri. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 63(1-2), 107-117. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/183529>. Zadnja posjeta: 25.6.2022.

22. Petrović-Sočo, B. (1999). Važnost igre. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 4(16), 10-13. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/183974>. Zadnja posjeta: 27.6.2022.
23. Potočnjak, B. (1986). *Uloga roditelja u odgoju djece*. Otokar Keršovani. Opatija.
24. Puura, K. (2021). *Finski odgoj djece: tajna odgoja najsretnije i najbolje djece na svijetu*. [s finskoga prevele Dušica Božović i Hulda Tepponen]. Stilus knjiga. Zagreb.
25. Rajić, V., i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik: časopis za pedagoškijsku teoriju i praksu*, 64(4), 603-620. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/clanak/225510>. Zadnja posjeta: 10.5.2022.
26. Rajković, M. (2013). (Slobodna) igra ne isključuje odrasle. U: Petrović-Sočo, B., Višnjić Jevtić, A. (ur.). *Igra u ranom djetinjstvu, međunarodno stručno-znanstvena konferencija*. 200-210. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Ayse-Oeztuerk-Samur/publication/327109148_Seven_Child_Games_from_Seven_Continents/links/5b79dc5c299bf1d5a716b004/Seven-Child-Games-from-Seven-Continents.pdf. Zadnja posjeta: 2.5.2022.
27. Rečić, M. (2007). *Igra školskog djeteta*. Tempo, Đakovo.
28. Ryzhova, N. (2013). Play as leading child's activity: How to support it. U: Petrović-Sočo, B., Višnjić Jevtić, A. (ur.). *Igra u ranom djetinjstvu, međunarodno stručno-znanstvena konferencija*. 177-192. Dostupno na: https://www.researchgate.net/profile/Ayse-Oeztuerk-Samur/publication/327109148_Seven_Child_Games_from_Seven_Continents/links/5b79dc5c299bf1d5a716b004/Seven-Child-Games-from-Seven-Continents.pdf. Zadnja posjeta: 10.5.2022.

29. Vrbanc, Ž. (2008). Igra: kraljevstvo djeteta i mogućnosti čovjeka. *Novi mediji u dječjim knjižnicama* : zbornik radova : Sisak, 13. i 14. prosinca 2007 / urednica Dunja Holcer str. 53-59.
30. Warash, B. G., Root, A. E., i Devito Doris, M. (2017). Parents' perceptions of play: A comparative study of spousal perspectives. *Early Child Development and Care*, 187(5-6), 958-966. Dostupno na: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03004430.2016.1237511>. Zadnja posjeta: 10.5.2022.
31. Zagorac, I. (2006). Igra kao cjeloživotna aktivnost. *Metodički ogledi: časopis za filozofiju odgoja*, 13(1), 69-80. Dostupno na: <http://www.hrfd.hr/documents/zagorac-23-2006-pdf.pdf>. Zadnja posjeta: 27.6.2022.

VIII. PRILOZI

1. Anketni upitnik

Stavovi roditelja o dječjoj igri

Poštovani/na, ovo istraživanje se provodi u svrhu izrade diplomskog rada na Sveučilišnom diplomskom studiju pedagogije Filozofskog fakulteta u Osijeku. Istraživanjem se žele analizirati stavovi i mišljenja roditelja o dječjoj igri.

Sudjelovanje u istraživanju je potpuno dobrovoljno te u bilo kojem trenutku možete odustati od ispunjavanja upitnika. Za ispunjavanje upitnika bit će vam potrebno otprilike 10 minuta. Anketni upitnik je anonimn, stoga Vas molim da odgovarate iskreno. Prikupljeni podaci analizirat će se isključivo na grupnoj razini. Nema točnih i netočnih odgovora te Vas molim da odgovarate u skladu sa svojim stvarnim iskustvom.

Zahvaljujem na odvojenom vremenu za ispunjavanje ovog upitnika!

Helena Pušak

Prvi dio - ovaj dio upitnika odnosi se na opće informacije o Vama. Molim označite odgovor koji se odnosi na Vas.

1. Spol

- a) muško
- b) žensko
- c) ne želim se izjasniti

2. Vaša dob

- a) 20-29
- b) 30-39
- c) 40-49
- d) 50 i više

3. Koliko imate djece?

- a) jedno

- b) dvoje
- c) troje
- d) četvero ili više

4. Koliko članova ima Vaša obitelj? (napisati brojem)

5. Vaš najviši stupanj obrazovanja

- a) osnovna škola (u trajanju od 4 ili 8 godina)
- b) srednja škola, opće obrazovanje (gimnazija)
- c) srednja škola, strukovno obrazovanje (škola za obrtnička i industrijska zanimanja, škola za KV i VKV radnike, tehničku, ekonomsku, medicinsku ili slična srednja škola)
- d) usavršavanje poslije srednje škole (majstorski ispiti, dokvalifikacije, prekvalifikacije, osposobljavanja, usavršavanja, tečajevi koji su upisani u radnu knjižicu i sl.)
- e) stručni studij u trajanju kraćem od tri godine
- f) stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, preddiplomski sveučilišni studij
- g) diplomski sveučilišni studij, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, specijalistički diplomski stručni studij, poslijediplomski specijalistički studij (magistri specijalisti), poslijediplomski sveučilišni studij (magistri znanosti)
- h) doktorski studij

5. Dob Vaše/g partnera/ice (ukoliko ga/ju imate)

- a) 20-29
- b) 30-39
- c) 40-49
- d) 50 i više

7. Stupanj obrazovanja Vašeg partnera/ice

- a) osnovna škola (u trajanju od 4 ili 8 godina)
- b) srednja škola, opće obrazovanje (gimnazija)

- c) srednja škola, strukovno obrazovanje (škola za obrtnička i industrijska zanimanja, škola za KV i VKV radnike, tehničku, ekonomsku, medicinsku ili slična srednja škola)
- d) usavršavanje poslije srednje škole (majstorski ispiti, dokvalifikacije, prekvalifikacije, osposobljavanja, usavršavanja, tečajevi koji su upisani u radnu knjižicu i sl.)
- e) stručni studij u trajanju kraćem od tri godine
- f) stručni studij u trajanju od najmanje tri godine, preddiplomski sveučilišni studij
- g) diplomski sveučilišni studij, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij, specijalistički diplomski stručni studij, poslijediplomski specijalistički studij (magistri specijalisti), poslijediplomski sveučilišni studij (magistri znanosti)
- h) doktorski studij

6. Procjena Vašeg materijalnog statusa

- a) jako loš
- b) loš
- c) srednje
- d) dobar
- e) odličan

9. Spol Vašeg djeteta koje pohađa ovaj razred

- a) dječak
- b) djevojčica

10. Dob Vašeg djeteta koje pohađa ovaj razred

- a) 4-5 godina
- b) 6-7 godina
- c) 8-9 godina

11. Vaš stil roditeljstva

- a) autoritaran (važno je da se pravila poštuju, važno je biti poslušan, ne ohrabrujem dijete riječima...)
- b) autoritativan (držim se određenih pravila, ali pružam potporu, empatiju, vodstvo i uključen/a sam u interakciju sa svojim djetetom)
- c) permisivan (ne postavljam nikakva pravila ili granice, dijete slobodno bira hoće li odabrati disciplinu)
- d) zanemarujući (ne provodim disciplinu, ne ohrabrujem napredak svog djeteta, rijetko sam uključen/a u aktivnosti sa svojim djetetom)

Drugi dio: Stavovi roditelja o dječjoj igri

Pročitajte svaku tvrdnju i odredite u kojoj se mjeri slažete ili ne slažete sa navedenom tvrdnjom o igri Vašeg djeteta. Molim označite odgovor.

Tako da je 1 = u potpunosti se ne slažem, 2 = ne slažem se, 3 = niti se slažem, niti se ne slažem, 4 = slažem se, 5 = u potpunosti se slažem.

12. Igra mojem djetetu omogućuje prilike za stjecanje novih iskustava i učenje novih vještina i sposobnosti.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

13. Igranje pomaže mojem djetetu da razvija govor i komunikacijske vještine.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

14. Igra NE pomaže mojem djetetu da razvije sposobnost za rješavanje problema (npr. rješavanje konflikata s vršnjacima, rješavanje problema).

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

15. Igra NE pomaže mojem djetetu u učenju akademskih vještina, poput brojanja i prepoznavanja slova.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

16. Igrajući se, moje dijete uči izraziti pozitivne ili negativne emocije (npr. sreća, tuga).

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

17. Smatram da je igra samo zabava i ne doprinosi toliko učenju i razvoju mog djeteta.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

18. Ne kupujem puno igračaka svojem djetetu jer smatram da je igra gubljenje vremena i nevažna je.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

19. Volim se igrati sa svojim djetetom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

20. Igrajući se, moje dijete razvija svoju maštu.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

21. Svojem djetetu stvaram prilike za igru i interakciju s drugom djecom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

22. Važnije je da moje dijete uči (npr. brojeve i slova), nego da se igra.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

23. Ne igram se često sa svojim djetetom jer smatram da to nije važno.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

24. Igra može poboljšati razvoj kognitivnih vještina mojeg djeteta.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

25. Kada se igram sa svojim djetetom, potičem ga/ju da se igra na različite načine.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

26. Igranje potiče kreativnost kod mojeg djeteta.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

27. Radije bih čitao/la sa svojim djetetom, nego se igrao/la s njime.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

28. Igra mojeg djeteta će biti kvalitetnija ako se ja igram s njim/njom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

29. Ne volim kada moje dijete provodi puno vremena igrajući se samo ili sa drugom djecom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

30. Kada se igram sa svojim djetetom, učim ga/ju socijalnim vještinama (npr. kako biti pristojan, kako dijeliti igračke, kako poštivati pravila...)

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

31. Igrajući se, moje dijete uči kako komunicirati s drugima i razvijati socijalne vještine (npr. surađivanje, pregovaranje s drugima, stvaranje prijateljstava, empatija).

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

32. Igranje kod kuće može pomoći mojem djetetu u pripremi za odlazak u školu.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

33. Važnije je da moje dijete razvije dobre akademske vještine, nego da se igra s drugom djecom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

34. Vrijeme za igru vrlo je važno u mojoj obitelji.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

35. Igranje s mojim djetetom jedna mi je od omiljenih aktivnosti.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

36. Ako se igram sa svojim djetetom, ono će se bolje igrati s drugom djecom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

37. Mislim da nije toliko važno da se drugi članovi obitelji igraju s mojim djetetom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

38. Moje će dijete naučiti više ako mu/joj dopustim da se igra bez mene.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5

39. Igranje s mojim djetetom mi pomaže u razvijanju boljih odnosa s njim/njom.

U potpunosti se ne slažem	Ne slažem se	Niti se slažem, niti se ne slažem	Slažem se	U potpunosti se slažem
1	2	3	4	5